

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

**Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.**

**Előfizetési ár:** egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

**Hirdetések jutányos áron közöltetnek.**

**Egyes szám ára 30 fillér.**

**Az előfizetési és hirdetési pénzek**

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor tanárhoz** (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

## A debreceni egyház.

— Irta: Dr. Kőrösi Kálmán —

(III. befejező közlemény.)

Azzal végeztem legközelebb, hogy a városi egyházmegyévé alakulást a lelkekben, az egyháztagok gondolkodása, erkölcsi és vallásos érzületében elő kell készíteni, mert különben az csak szervezeti átalakulás lesz, a mi a vele, mint minden átmenettel járó rázkódást nem érné meg s nem lenne egyszermind egyházi életünk belső megújulása is, a mi pedig vágyunknak, törekvésünknek végcélja.

Igen, a városi egyházmegyévé osztás, mint külső szervezeti forma csak azokat a kisebb köröket adja meg, a melyeken belül az egyháztagok egyházuk érdekében inkább fejthetnek ki üdvös működést, a mely körökön belül élénkebb és összhangzatosabb egyházi élet folyhatik, mint a mostani központi rendszer által adott egységes, de igen széles határokon belül, mert e nagyon is széles határokon belül sok minden elfér, csak az egyház és egyháztagok egymásra hatásának közvetlensége nem.

Az említett előkészítő munkásságot tehát első sorban is e közvetlen egymásrahatás útjának egyengetésére kell fordítani.

Mit tesz ma a mi debreceni egyházunk az egyháztagokért? Bizony, csak a legszorosabb értelemben vett hivatalos teendőket végzi: keresztel, esket, eltemet, istentiszteletet tart s a régebben egybegyűlt alapokból iskolákat s egy szegényházat tart fenn. A régi szép időkben, mikor az emberek még vallásosabbak és egyházasabbak voltak, — mikor még a közérdeklődés első sorban a vallási és egyházi kérdések felé fordult, ennyi elég volt, — a mai nagyon is világias korszakban, midőn az egyháznak ugyancsak sokoldalú s nagy munkásságot kell kifejtenie, hogy tagjai vonzalmát megnyerni

vagy megtartani tudja: kevés. Kevés különösen a nagy városokban, a hol mint minden emberrel és minden intézménnyel, úgy az egyházzal szemben is fokozott igényeket támaszt a mai felfogás, hogy úgy mondjam: az egyháztól társadalmi tevékenységet kíván, a hivatalos egyházi teendők körén túl eső társadalmi tevékenységet.

Vegyük csak a debreceni példát. Városunkban sok kulturális, emberbaráti, jótékony intézet van, népkonyha, ingyen kenyér, lelencház, rabsegélyző egyesület s a humanitarius intézmények egész sora, — melyikben látjuk ezek közül az egyházat, mint ilyet résztvenni? — Nem mondom, hogy némelyiknek működésében nem vesz részt egyik-másik egyházi férfiú, de magát az egyházat sajnosan nélkülözzük a társadalom emberbaráti működésének támogatásánál. Pedig a dolog úgy áll, hogy Debrecenben éppen a mi egyházunknak, mint városunk legnagyobb és legelső kulturális testületének kellene az ilyen társadalmi mozgalmaknak élére állani.

A közvélemény, meglehet, hogy némiképp túlzott kívánsággal, de ma tényleg ezt is kívánja az egyháztól. S ugyan gondoljuk meg, minő hatással lett volna az embereknek az egyház iránt táplált felfogására, ha azt látták volna, hogy pl. a téli ingyen kenyérosztás, e nemes emberbaráti actio élén a mi egyházunk áll, hogy az adja az egész mozgalomnak az irányt, a lelket, a buzdítást, a kitartást?! Nem fokozná, nem hatványozná-e ez az egyház iránti vonzalmat s ez által nem emelné-e magát a vallásosságot is, ha azt látnák az emberek, hogy lám az egyház nem csak hirdeti Krisztus Urunk nagy tanát, az emberszeretetet, hanem gyakorolja is, hogy a hol kenyeret adnak az éhezőknek, meleg szobát a didergőknek, ruhát a rongyoskodóknak, dolgot a munkanélkülieknek, menhelyet az elhagyott kisdedeknek és a tehetetlen

elaggottaknak, a jobb útra való visszatéréshez erőt az eltévelyedettnék, szóval a hol az anyagi és erkölcsi segítség szent munkája folyik, ott az egyház mindenütt s mindig megjelen, sőt példadóan az első sorban áll.

Ilyeneket látva úgy gondolkodnának az emberek az egyházzal, a mint arról gondolkodni kell, hogy isteni küldetésű intézmény az, nélkülözhetetlen, mint a napfény, mert a lelki világ napja az, mely a szeretetnek sugárkéveit árasztja mindenre, a mi jó, szép és igaz lévén, érdemes arra, hogy emberek nemesbülésére, Isten dicsőségére fejlődjenek és virágozzék. De így, midőn az egyháztagnak azt tapasztalják, hogy az egyház nem akar tudomást venni a körülötte zajgó életről, legkevésbé sem akar annak változott viszonyaihoz alkalmazkodni, legszigorúabban meghatározott teendőinek köréből ki nem lép, azokat a hivatali teendőket bürokratikus pontossággal ugyan, de egyszersmind bürokratikus egyhangúsággal végzi, így, bár szerencsére még csak szórványosan, az a tévhit kezd az egyháztagnak között megjelenni, hogy az egyház egy a régi időkből reánk teherként maradt, önmagát túl élt intézmény, melynek fenntartása inkább csak hagyományos szokás, mint magasabb célok szolgálata, mint lelki közszükség.

Akarjuk-e, akarhatjuk-e, hogy ez a felfogás, a melynek mindinkább közeledő előjelei mutatkoznak az egyházzal szemben tapasztalható közönyben, szélesebb rétegekben verjen gyökeret?

Közeledni kell egymáshoz sőt egybeforni kell egymással egyháznak és egyháztagnak. S az egyháznak céltudatos működést kell kifejtenie arra nézve, hogy tagjait mindinkább közelebb vonja magához. Annak igazolására, hogy az egyháznak ily irányu működése mennyire szükséges s mily eredményeket érhet el, nagyon is közelről vehetjük a példát: a debreceni catholikus egyház nyújthatja azt.

A catholicus egyházszervezet alig enged valami befolyást a világiaknak az egyházi ügyek intézésébe, de ezt a helybeli catholicus egyház egyháztársadalmi szervezkedéssel pótolja, különféle egyházi, vallási vagy jótékony egyesületeket létesített s ezeknek tagjaiul sőt intézőiül az egyháztagnak színét-javát megnyerte s a nép egyszerű embereiből is sokat meg tudott nyerni. Ha Debrecenben előkelő catholicus ember, például ide kinevezett tisztviselő telepszik le, a ki társadalmunknak pozíciót elfoglaló tagja, — biztos, hogy a catholicus egyház egy félén belül valami módon magához vonzza, tért és alkalmat nyújtva neki az egyház érdekében való működésre.

És az ilyen példa nagyon buzdító. Látjuk is, hogy a catholicus egyháztagnak, különösen a honoratorok, mily buzgalommal vesznek részt egyházuk s az egyházas egyesületek működésében. Nem egyszer tapasztaltam catholicus ismerőseim vagy barátainnál: szorgos polgári foglalkozásuk közben is, minden akadályt elhárítva,

## TÁRCA.

### A heidelbergi kátéről.

(Irta: Dr. Erdős József.)

(Folytatás.)

1. A római katolikus egyházi tan téves tételei ellen irányuló evangéliumi tanításai a következők:

a) *A megigazulás* hitágazata; a melyre vonatkozik eme világos, nyílt, egyenes kérdés: Mi módon igazulsz meg Isten előtt? a mire ezzel felel: „Egyedül a Jézus Krisztusban való igaz hit által, oly módon, hogy bár lelkiismeretem vádol, hogy Istennek minden parancsolata ellen súlyosan vétkeztem és azoknak csak egyikét is soha meg nem tartottam, sőt még mindig hajlandó vagyok minden gonoszra: mindazáltal Isten, minden érdemem nélkül, ingyen kegyelemből nekem ajándékozza és tulajdonítja Krisztusnak tökéletes elégtételét, igazságát és szentségét, mintha soha semmi bűnt nem cselekedtem volna és bűnös sem voltam volna, sőt mintha mindenben olyan engedelmes lettem volna, mint a milyen engedelmes volt én érettem Krisztus, de csak úgy, ha e jótéteményeket hívő lélekkel elfogadom.“ És „miért mondod, hogy egyedül csak hit által igazulsz meg?“ Felelet: „Nem mintha hitem érdeméért volnék kedves Isten előtt, hanem azért, mert

egyedül Krisztus elégtétele, igazsága és szentsége az én igazságom Isten előtt és ezt, semmi más módon el nem fogadhatom, sem sajátommal nem tehetem, hanem csak egyedül hit által.“ Ezzel összefüggésben a *jó cselekedetek* igazságszerző érdemének kizárásáról s a megjutalmazásról, minden vitázás mellőzésével, evangéliumi hűséggel tanít: „Miért nem lehet a mi jó cselekedetünk Isten előtt való igazság, vagy annak valami része? Azért, mert annak az igazságnak, a mely Isten ítélőszéke előtt megállhat, teljesen tökéletesnek és az Isten törvényével megegyezőnek kell lenni. Amde a mi legjobb cselekedeteink is ez életben mind tökéletlenek és bűnökkel vannak beszenynezve. Jó cselekedeteink megjutalmazása tehát nem érdemünkért, hanem kegyelemből történik.“ (60—64. k.)

b) *A szentek tisztelete* ellen, apostoli józansággal, szóharcok kerülésével, nyugodt hangon védelmezi a keresztyén egészséges tudományt. „Hisznek-e azok is az egyedül idvezítő Jézusban, a kik boldogságukat és idvességüket a szenteknél, önmagoknál vagy másutt keresik?“ „Nem; sőt azok tényleg megtagadják az egyetlen idvezítőt és Megváltót Jézust, noha dicsekednek vele. Mert vagy Jézus nem tökéletes Megváltó, vagy a kik ezt a Megváltót igaz hittel elfogadják, azoknak Ő benne kell feltalálniuk mindazt, ami idvességre nézve szükséges.“ (30. k.)

c) *A képek tiszteletét* nyilván megtiltja a második parancsolat, a mely világosan rendeli, miképen kell

mint szakítottak maguknak időt arra, hogy nem tudom melyik szentről elnevezett egyesületek ülésén részt vegyenek. S ha ezeket látva, meg tudtam is állani, hogy az ő egyháziasságuk és a miénk közötti párhuzamvonásból származott nehéz érzésem nyilvánítását elnyomjam, egyházuk iránti kötelességtudásukra tett, meg nem tagadhatott elismerésem nyilvánítására mindig az volt a pirulásra készített felelet: „ti nem csináltok semmit.“ Ők tehát nagyon jól ismerik a mi viszonyainkat és bizonyára buzdításul is szolgál az nekik, mert hiszen tagadhatatlan, hogy a mi mozdulatlanságunk az ő sikerük egyik biztosítéka.

De kérdem már most, nem érkezett-e el annak az ideje, hogy a mi egyházunk is, a melynek szervezete éppen a világiak működésére is van alapítva, az egyháztagok működését minél szélesebb körben s minél többféle módon szerezze meg a maga számára. A parochiális körökre osztás ennek kivételét nagyon elősegítené.

Nem kell attól félni, hogy az egyház iránti érdeklődést nem lehet az egyháztagokban fölébreszteni. A leányzó nem halt meg, csak alszik: az egyháziasság nem veszett még ki hit-sorsosaink szívéből, csak el van fedve a közönynek bizony elég vastag rétegével, melyet arra részben a korszellem, részben és még inkább az elkövetett sok mulasztás rakott. A szegényebb néposztályok kedélye vallásosságra hajlik ma is,

csak hogy a népet, mint mindenben, úgy vallási életében is vezetni, irányítani kell. Megilletődve hallottam elbeszélni e lapok t. szerkesztőjétől, hogy midőn egy alkalommal kint volt a csapó-kerti hiveknek istentiszteletet tartani, az volt közülök boldog, a ki az ő palástját megérintette. Az ilyen nép nem romlott még el, az ilyen népre még nagyon is lehet számítani az egyháznak s ha ez a nép lelki gondozásban részesül, baptizmus, nazarénizmus nem fog sorraiból hódítani, ellenkezőleg tántoríthatatlan serege lesz az hitünknek, a kertészekben létesítendő parochiális körök mindenike alkotó része s egy-egy védő bástyája lesz a nagy, a hires, a hatalmas debreceni egyháznak.

Az intelligencia megnyerése az egyház részére — sajnos, — talán nehezebb feladat, de az sem lehetetlen.

Hiszen éppen a történelmet ismerő intelligenciában élnek a mult emlékei és hagyományai s lehetetlennek tartom, hogy ezt az intelligenciát, a mely jól tudja mi volt az ő egyháza az ő nemzetének, ne lehessen egyháza iránti tevékenységre serkenteni. A multakban az egyház igen nagy áldozatot követelt tagjaitól, vagyont, nyugalmat, családi boldogságot, az élet örömeit, sokszor magát az életet is áldozatul hozták érte eleink, ma pedig, ha olykor-olykor szabad időnk egy részét egyházunk által kívánt tevékenységnek szenteljük, már sokat tettünk érte. És ennyit se tennénk meg? Egyháztagjainkat ott lát-

Istent tisztelnünk és imádnunk. E mélységes tartalmu bibliai parancsolatnak az evangéliom értelmében történő teljesítéséről szól a 97. és 98. kérdés. Hát semmiféle képeket sem szabad csinálni? „Istent nem szabad és nem is lehet semmi módon kiábrázolni; a teremtmények pedig noha kiábrázolhatók: mindazáltal megtiltja Isten, hogy azokról az ember képeket csináljon vagy tartson a végből, hogy akár azokat magokat, akár pedig azok által magát Istent imádjá, vagy tisztelje.“ Mivel tehát Istent kiábrázolni nem lehet, ennél fogva nem is szabad. Nem lehet, mert Ő lélek; nem szabad, mert ezt mind a második parancsolatban, mind egyébűtt az írásban megtiltotta. Továbbá az ő isteni méltósága, fensége is kisebbül az által, ha romolhatatlan, változhatatlan dicsőségét romlandó és változás alá vetett állatok és valóságok ábrázatára változtatják el a halandók, mint a hogy ezt a pogányok cselekedték és cselekszik. De hát vajjon meg lehet-e tűrni a templomokban a képeket, hogy azok a tudatlan népnek könyvek gyanánt szolgáljanak? „Nem; mert ne legyünk mi bölcsőbbek Istennél, a ki az Ő keresztyén anyaszentegyházát nem néma bálványképekkel, hanem igéjének élő hirdetésével tanítja.“ A bálványok hazugságot szólnak.

d) A tisztító tűzről szóló ábrándos elmélet eloszlására elegendő az 57. kérdés. „Micsoda vigasztalásod van a test feltámadásából? Az, hogy nem csak lelkem megy az élet után azonnal az Ő Fejéhez Krisztushoz, de testem is Krisztus ereje által feltámasztatván,

lelkemmel ismét egyesül és Krisztus dicsőséges testéhez hasonló lésem.“

e) A tridentinum átkozódásai és szidalmazásai ellenében a leghatározottabb és tudatos tiltakozást tartalmazza a 80. kérdés Ez, a káté első kiadásából még hiányzott; de már a második kiadásban benne volt, ezzel a befejező mondattal: „A mise nem egyéb, mint Jézus Krisztus szenvedésének és egyedüli áldozatának bálványozó megtagadása.“ Mikor pedig a tridenti zsinatnak a reformációt és híveit káromlásokkal és átkokkal sértegető határozmányai felől a fejedelem értesült: indokolt felháborodásában, a nyolcvanadik kérdés záradékát a következő kiadásokból ösmeretes éles kifejezéssel toldotta meg. Ez egy tétel hangját némelyek a református christologia elérésedésének tekintik, de jogtalanul. Maga Luther is „a legnagyobb és legszörnyűbb iszonyatosság“-nak tartotta a misét, a melyben „sok tücsköt bogarat és sokféle bálványimádást“ látott összehordva. Részletesebb fejtegetésre e helyütt nem is szorul az ugynevezett oltári szentségről, az áldozati ostya jelentőségéről szóló tridenti tan. Mégsem jött volna bele a szövegbe ez a mondat ilyen fogalmazással, ha csak a tridenti zsinat egyenesen és vakmerően ki nem hívja s meg nem támadja az evangéliomi keresztyén egyházat és hívő tagjait, a kiknek sorraiból aztán a nemes és hős lelkü böles III. Frigyes szállott sikra, hogy a kellő helyen és a kellő hangon utasítsa vissza a protestantismus ellen szórt rágalmat, anathémákat.

jük küzdeni lelkesen, önzetlenül a közügyek élén, hazafias, társadalmi, kulturális célokért, hát csak éppen egyházunk volna az, melynek ügyéért szívünk felmelegedni semmi körülmények közt nem tud?

Meggyőződésem, hogy céltudatos működéssel mostani közönyükből fel lehet rázni egyháztagjainkat s ha ez sikerült, ha itt 50000 református ember érzelme az egyház iránti lelkesedés hevében összeforr, ha ennyi református ember egymást megértve teljesíti egyháza iránti kötelmeit, akkor az így kifejlődő református közszellem kimeríthetetlen erőforrása lesz nemcsak a debreceni, hanem az egész magyar református egyháznak.

De hogy az egyesítésnek ezt az óhajtott mértékét elérjük, a széthúzásnak minden eszközét, a villongásnak minden alkalmát el kell magunk közzül távolítani s kimondom, bár tudom, hogy ha igénytelen cikkem egyáltalán felkelt némi érdeklődést, akkor ennek kimondása miatt a félreértésre biztosan s talán a meggyanusításra is számíthat; kimondom, hogy *első sorban is ki kell irtani egyházi ügyeink irányításából az oda beférkőzött — politikát.* Minden félreértés vagy gyanúsítás ellen vértézve érzem magam azzal a tudattal, hogy ezt minden politikai célzat nélkül mondtam s mindenkit kérek, a ki e sorokat szives figyelmére méltatja, tételje fel rólam, hogy egy egyházi lapnak szerény cikkem számára felajánlott fehér lapjait nem

akarom az ide nem tartozó politizálással beszennyezni.

Én tehát nem az ellen kelek ki, hogy ez vagy az a politikai irány dominál egyházainkban, hanem kárhózatossá s egyházunkra végzetesnek tartom, hogy ebben a politika egyáltalán szerephez juthatott. Csak egyet hozok fel: köztudomásu tény hogy a legutóbbi papválasztáskor — melynek eredményét e megjegyzésem által érinteni se akarom — az egyháztagok nagy része politikai pártállás szerint szavazott.\* Minő példát állított ez által ez a vezérlő egyház a többi egyházak elé? Hova vezet az, ha egyházi életünkben a politika mótelyét ki nem irtjuk? Így is az egyháztól való elfordulásnak egyik oka éppen az, hogy az egyháztagok az egyház ügyeiben mozgató erőként látják a politikát s ezt a sajnos, de nem tagadható állapotot igen sokan kárhóztatják és elítélik.

Az ég szerelmére, távolítsuk el hát magunk közül a viszály magvait, erősítsük és vonjuk szorosabbra az összetartás láncszemeit, kezdjük meg és vigyük végbe egyesült erővel a szervezeti átalakulás és a belső megújulás nagy reform munkáját. A belső megújulást az egyház iránti közöny megszüntetésével, a szervezeti átalakulást a parochiális körökre osztással, melyeken belől egyház és egyháztag újra megtalálják egymás támogatását.

\* Hát az előtt? Meg aztán annakelőtte is, a Révész Imre halála óta! ?  
Szedő.

„Mi különbség van az Ur vacsorája és a római katolikus mise közt? Ez a szóban forgó összehasonlításra vonatkozó egyszerű nyílt kérdés. A feleletül adott protestatio pedig így szól: „Az *urvacso*ra arról tesz nekünk bizonyoságot, hogy minden mi bűneink tökéletesen megbocsáttatnak a Jézus Krisztus amaz egyetlenegy áldozatáért, melyet Ő maga a keresztfán egyszer véghezvitt; és hogy mi a Szentlélek által Krisztusba óltatunk, a ki most a maga valóságos testével a menyekben az Atya jobbán van és azt akarja, hogy ott imádjuk Őt. A *mise* ellenben azt tanítja, hogy az élők és a holtak bűnei nem bocsáttatnak meg a Krisztus szenvedéséért, ha csak érettek Krisztus, a misemondó papok által naponként is meg nem áldoztatik; és hogy Krisztus a kenyérnek és bornak színe alatt testileg jelen van és ezért ezekben kell Őt imádni. E szerint a *mise* alapjában véve nem más, mint Jézus Krisztus szenvedésének és egyetlenegy áldozatának megtagadása és kárhózatossá váló bálványimádás.“

2. Hasonló határozottsággal és nyíltsággal találkozzunk e műben az egymástól eltérő *lutheri* és *kálvini* tanágazatokra nézve is. Káténk nevezetesen ezekről a hittételekről, szintén minden vitakozás kizárásával, a biblia tudományos exegesisé által indokolt keresztyéni tanfelfogást hirdeti, méltóságos és tárgyilagos hangon tanítván azokat, a miket az ev. ref. egyház összes confessioi ezekről a kérdésekről egyértelműleg vallanak. Köztudomásu tény, hogy a két protestáns

testvéregyházat elválasztó eme dogmák felett, évszázadokon keresztül, több ízben és sokképen, áldatlan és ádáz tollharcot folytattak a protestáns systematikuskok, kiélesítve a hirhedté vált odium theologorum ot s növelve a felekezeti elfogultságot meg a szűkkeblűséget, mindkét egyház kárára s a türelmetlenség fokozására. A mik e vitákról a régebbi könyveken meg vannak írva, szolgáljanak a mi tanulságunkra. Mihez képest ez alkalommal és e helyen, némi tárgyi magyarázat, illetőleg részletezés kapcsán, csakis a szóban forgó tételek tanfelfogása közt levő különbségeket jelezem.

a) Az isteni és emberi természetnek Krisztusban való tökéletes egyesülésére vonatkozólag, a „genus idiomatum és apotelesmaticum „elnevezés szerint ösmeretes elméleteken kívül a *lutheri* egyház még a „genus majesticum sive auchematicum“ egyveleges tanfogamat állapította meg, mely szerint Krisztusban az isteni természet tulajdonságai (idiomata) az emberi természettel — mint *modi perpetui* — való ággal egyesülnek oly módon, hogy a hol Krisztus az ő mindenütt jelenvalóságánál fogva, isteni természetére nézve jelen van, ott emberi természetére nézve is jelen van (omnipraesentia corporis Christi [*ubiquitas*]). E nézetet a Formula Concordiae szerzői (1580) Luther nyomán, az *urvacso*rai tannézet kifejtése fonálán és pedig abból a vitázó indokból állapították meg, hogy igazolják, miszerint Krisztus teste mindenütt és így az *urvacso*rai kenyérben is jelen van. Ezt a Zwingli ellenében —

Hozzuk vissza a debreceni egyház fénykorát s ne késsünk vele, mert itt igazán periculum in mora. Ne késsünk, mert, ha talán kévésszer hallatszik is fel a panasz szava: az elégtelenség, a zugolódás igen nagy. Az egyháztagok egymás között igen sokszor panaszkodnak a mostani tarthatatlan állapotokra. Eddig az ilyen panaszok azzal végződtek, hogy „jobb erről nem beszélni!” De most már az az idő jött el, a mikor igenis beszélni kell ezekről a dolgokról, sőt elérkezett már a tovább nem halasztható cselekvés ideje is.

S a kik ennek a cselekvésnek útjában állnak, viseljék a történelem előtti nagy felelősséget.

### A római katholicismus vonzereje a tudatlan népre.

Mióta elhagytam a debreceni főiskolát, hogy az ottani jeles tanároktól nyert lelki fegyverrel az én Úram Jézus Krisztus szent ügyének egyik szerény munkása legyek: volt alkalmam tapasztalni azt a küzdelmet, melyet ev. ref. anyaszentegyházunk tagjainak, s azok közt első sorban nekünk az Úr nyáját gondozó pásztoroknak ki kell állanunk csak azért, mert némely róm. kath. pap még a XX. században is visszasovárogja a sötét középkori inquisitiót, vagy legalább is azon balga hitben ringatja magát, hogy az evang. világánál járó protestantismus szeme a nagy fénytől elkápráztván, visszamegy a róm. katholicismus sötét birodalmába, s e szerint majdan: *lesz egy akol és egy pásztor.* Három egyházban szolgáltam mint segéd. Szatmáron s Makón, s mint rendes lelkész 16 éve itt Felső-Bányán. Azt tapasztaltam eddig — Wolafka ugyan másról gyöz

meg — hogy a pápista papok ott szeretnek hatalmaskodni inkább, hol többségben vannak, hol e mellett a gyenge lelkek megtévesztésére elég vagyonnal is rendelkeznek. *Makón*, hol a református egyház nagy erőben van, számban mint másban, ott a pápista pap elég csendesen viselte — legalább ottlétemben — magát, s nem igyekezett sokak szerint még ma is a jámbor hitek kábitására eretneknek mondott táborból maguknak lelkeket nyerni meg. *Szatmáron* a reformátusok számban és szellemi erőben tulsulyban vannak ugyan a pápisták felett, csak hogy ott a püspöki egyháznál levő nagy papi sereg, temérdek apácát tartó; zárda, a református lelkészek jelessége, éber gondozása mellett is találhat kétes existenciákat, kik mint b. e. jó főnökör: Berki István mondogatta: „nem bánják akár melyik a vallásuk, az szerintük mind jó, csak a kárvalás rossz.” Ily alacsony gondolkozásuk közt aztán könnyű halászni az „egyedül idvezítő” hamis cégérral ámitó jezsuitáknak. A 70-es évek végén mentem Szatmárra segéd lelkésznek. Éppen akkor volt hirlapi polemia ott a zárdában tanuló ev. ref. leányok vallásos oktatása felett. Egyházunk jogait a szatmári lelkészek mellett Bartha Mór, lelkész társunk védte. Az eredmény az lett hogy Schlauch püspök megengedte a kint lakos leányoknak a református egyház által kijelölt helyen való taníttatását. Eddig egyáltalában hallani sem akart a zárdában tanuló református leányok vallásuk szellemébeni oktatásáról a ma már biboros püspök úr.

*Felső-Bányán* már minden tekintetben tulsulyban vannak a pápisták. Számuk 4 annyi. Vagyonuk legalább is 8 annyi. A hivatalnoki kar tulnyomó részben az ő vallásukat követi s így az intelligencia oda tartozik. Nagy szerencsénk itt hogy a református egyház se szegény — Istennek legyen hála! Nemes lelkü hitbuzgó ösöktől örökölt s növelt 40 ezer korona tőke 97 kat. hold ingatlan a várostól kapott évi 924 kor. segély és 168 köbméter tűzifa illetmény lehetővé teszi, hogy hit-

mondom — nem is bibliai hitelvi szempontból, hanem tisztán ellenzékeskedésből felszínre hozott vélekedést a reformált egyház kezdettől fogva elvetette, azt tanítván, hogy Krisztus, emberi természetére nézve, tehát testi képen nincs többé a földön, mert azzal a megdicsőült testtel, a melyben föltámadott s még negyven napig e földön járt, felszállott az égbe; ámde istenségére, felséges örök voltára, kegyelmére és Lelkére nézve sohasem távozik el tőlünk. A heidelbergi kátének lutheránus részről kezdettől fogva ostromolt három ide vonatkozó kérdése (47., 48., 50.) eként hangzik: 47. k.: „Nincs-e velünk Krisztus mind e világ végezetéig, a mint azt nekünk megígérte?” Felelet: „Krisztus valóságos ember és valóságos Isten. Emberi természetére nézve nincs többé e földön, de istensége, fensége, kegyelme és Lelke sohasem távozik el tőlünk.” 48. k.: „Nem válik-e el ily módon egymástól a Krisztusban való két természet, hogyha az emberi természet nincs mindenütt ott, a hol az isteni természet ott van?” Felelet: „Semmiképen nem; mert mivel az isteni természet megfoghatatlan és mindenütt jelenvaló: ebből szükségképen következik, hogy noha az isteni természet a magára öltött emberi természetén kívül is létezik, mindazáltal abban magában is benne van s azzal személy szerint egyesülve marad.” 50. k.: „Miért mondod ezt: ül a mindenható Atya Istennek jobbán?” Felelet: „Mert Krisztus azért ment fel a mennyekbe, hogy ott bizonyítsa, hogy Ő a feje

a maga egyházának, a ki által igazgat az Atya mindeket.”

b) Az ubiquitas dogma ellenében hangsúlyozott emez evangéliomi ref. tanfelfogással kapcsolatos a sákramentomokról, különösen az *urvaesoráról* szóló hit-tétel, melyre nézve a lutheri egyház szintén különleges nézetnek hó ol. Noha ugyanis mint evangéliomellenes tant elveti a transsubstantiationról szóló róm. kath. felfogást, de azt tanítja, hogy a megszentelt urvaesorai kenyérben és borban (*in, sub et cum utraque specie*) Krisztus teste és vére valósággal és lényegileg jelen van s azt mint olyant eszik és iszzák a hívők és hitetlenek egyaránt, amazok bűneik bocsánatára, emezek önnön saját kárhozatukra. Az Úr testének a kenyérral való egyesülésére nézve a lutheri systematikuskok kiemelik, hogy ez nem unio personalis, sem nem inpanatio sive localis inclusio corporis in panem, sem nem a görögkeleti egyház által vallott metabolé, mely szerint nem is annyira lényeg átváltozásról, mint inkább a Krisztus teste és vére gyanánt kenyérnek és bornak vételéről van szó: mindamellett az urvaesorázók az ubiquitas elmélete szerint, nemcsak lelkiképen hit által, hanem szájjal is élvezik a Krisztus testét és véré. Így jött létre a consubstantiationról, synusiaról (összelényegülésről) szóló lutheri tannézet.

(Folyt. köv.)

sorsosaink páratlan csekély egyháziadót fizetnek Nem is tudom mi lenne belőlünk, ha a semmi egyházi terhet nem viselő katolikus egyház mellett mi ezzel lennénk sulytva? Kedves főnököm makói lelkipásztor, nt. Csécsy Miklós buzgón ápolta bennem az egyházzal való örökölt ragaszkodást; így azon elhatározással vettem át 16 éve a farkasok támadásainak kitett nyáját, hogy nem tekintve se jobbra se balra, haladok azon a nyomon, a hol elődöm olyan erősnek bizonyította magát.

Meggyőződésemmek társaságban, érintkezésben, szelidebb vagy erősebb hangon kifejezést is adtam. különben szószekeken éppen úgy igyekeztem védeni egyházunk igazait a materialismus, vagy tán atheismus ellenében, mint az ultramontanismus ellen. De csakhamar láttam, hogy a művelt, nem bigott római katolikus uri társadalommal szemben az erős kálvinista szellem kidomborítására a mint szükség nincs, úgy esetleg célt sem érek. Társadalmi érintkezésben tehát nagyon óvatos voltam s vagyok. S bár ok nélkül kint az életben nem is szoktam a vallás kérdéseit feszegetni, mégis ottan-ottan megkaptam a szelid figyelmeztetést: hagyjuk most a vallást. kathedrába való az s nem ide.

Templomi szónoklataimmal is különösen jártam egyszer s kétszer. Egy reformatio emlékünnepeyi predikatio után hallottam mondani: nagyon kell itt az efféle beszéd, hadd értsenek a pápisták. De ugyanekkor jött be egy vegyes házasságban levő férj, s kért hogy ne beszéljek oly elítélő hangon a katolikusokról. mert az ő felesége is ott volt a templomban s ha haza megy, vallási villongás lesz a vége. Másról is hallottam már — mondja — hogy Tiszt. úr pápista-gyűlölő. Istenments, mondám. Kálvin és Luther se voltak az ő valásuknak ellenségeik. Csak az elkeresztényítenült egyházat akarták újból keresztényénné tenni. De hát a különböző izlésűek közt igazodjék el most már a szegény lelkész! Kerestem azért az áldott közép utat — de nem tudom megtaláltam-e? — mert ha visszatetszést szült az intelligens elemnél, a pápista pap gyakran mutatkozott intolerantiaja bizonyára még inkább rossz vért eredményezne katolikus embernél a kálvinista pap oknélküli felekezetieskedése.

Tudom, hogy már eddig kitértem a szorosabb értelemben vett tárgyam elől, de úgy vélem, hogy ezen nem éppen felesleges dolgok felemlítése némi halvány fényt vetnek az itteni helyzetre is. Éppen azért a feltett kérdésre felelés előtt még mondom el valamit.

Lelkeszi állásom elfoglalásakor egy öreg pápista papot találtam itt. Lutheránusnak született. De nem Luther vére csergedezett ereiben. Mint túl hiu ember nagyobb előhaladást remélt a római, mint a lutheri egyházban. Legalább a fáma ezt tartotta. Mint renegát Pázmán Péter akaratával, de nem annak lelki s szónoki erejével fogott a protestantismus gyűlöletéhez. Mint első látogatásakor mondta: igen nagy tévedésnek tartja nálunk, hogy nekünk látható főre nincs szükségünk. Tehát pápa-imádó volt az öreg. Türelmetlenségén legjobban megütköztek műveltebb, felvilágosodottabb hivei. Ebből tehát nekem is tanulnom kellett. Előtte a vallásfelekezeti viszonyosságáról szóló törvény nem ponderált. Többször kerestem igazságot a járásbírósnál. Kevés eredménnyel jártam. Inkább nekik kedveztek.

(Folyt. köv.)

Nagy Lajos,  
ev. ref. lelkész.

## KÖZÉLETÜNK.

### A tiszántuli egyházkerület tavaszi közgyűlése.

(Vége.)

Dr. Bartha Béla akad. igazgató terjedelmes jelentése kapcsán a gyűlés a) főtiszt. Kiss Áron püspök urnak a retormáció 1900. évi főisk. emlékünnepeye alkalmából kiadott „emlékkönyv“ közrebocsátásáért s ifjuságunk körében való ingyen szétosztásáért, mint a belső hitépítéshez méltán hozzátartozó áldozatkész munkáért, jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánította; b) az ifjusági pályázatok eredményét sajnos tudomásul vette, mert ifjuságunk k rében az önképzést és komoly munkásság utáni törekvést hanyatlani látja, s felhívta igazgatót, hogy a pályázatokban való méltó részvételre, az önmunkásságra és önképzésre külön kiírásban serkentse az ifjuságot; c) a joghallgatók párbeszédi vizsgálataiban mutatkozó sajnos eredménytelenséget sajnálattal vette tudomásul s kimondta, hogy sikerrel nem kollokvált akadémiai hallgatók semmiféle jótéteményt sem élvezhetnek. Ez az intézkedés a családi alapítványokra is kiterjed, a mennyiben az alapító egycnesen és kifejezetten nem rendeli az ellenkezőt.

Dr. Bartha Béla ak. ig. benyújtotta a Pálúr Miklós 1 th. által élvezett *Kanyó-alapítványról* kellőleg okmányolt számadását melynek alapján részére gyűlés a fölmentvényt megadta. Dr. Händel Vilmos jogtanár korpótlékjogosultságának kezdete 1900. július hó 1. állapított meg. A vallás és közokt. miniszter, a pénzügyminiszter átirata alapján, kifogást emel az ellen, hogy a kik jogakadémiánkon az *államszámviteltant hallgatják* magas díjak fizetésére vannak kötelezve s kéri a tandíjnak a rendes tétel  $\frac{1}{3}$  részében való megállapítását. A szaktanári kar behatóan indokolt javaslatának elfogadásával kimondta a gyűlés, hogy méltánylást igénylő esetekben a csupán államszámviteltan hallgatására beiratkozott rendkívüli hallgatók is nyerhetnek  $\frac{1}{2}$  vagy  $\frac{1}{4}$  tandíjmentességet, az ilyenek száma azonban a tandíjkezdményesek törvényes létszámába betudandó, továbbá megbizta akad. igazgatót, hogy a tanárkari munkálat alapján szerkesszen tájékoztató feliratot a kultuszminiszterhez s azt a püspöki hivatal útján juttassa rendeltetési helyére. A *debreceni kir. ügyészség* tudatja, hogy a hatáskörébe tartozó, vagyis sebesüléssel végződő párbaj-esetekben részes joghallgatókat rendszeresen nyilván fogja tartani s nevüket a főiskolai hatósággal közli. Az igazgatótanács elnökségét fölkérte a gyűlés, hogy keresse meg a debreceni kir. járásbírósnak is a kir. ügyészségéhez hasonló eljárás foganatosítására. A *theol. akad. dékáni jelentésből* kiemeljük a következőket: hittanhallgatóink létszáma 68 (4-ed éves 8, 3-ad éves 19, 2-od éves 16, első éves 25); a negyedévesek az általánosan ösmert kényszerhelyzet miatt, részint esküdtfelügyelők és köztanítók, részint pedig segéd- és helyettes lelkészek gyanánt egytől-egyig mind kibocsátást nyertek. A rendes időben egyik vagy másik tantárgyból vizsgálatra elő nem állottak összesen 15-en, egy vagy több tárgyból elbuktak 4-en Gyűlés ohajtandónak jelezte, hogy theol. akadémiánkon a félév folyamán is tartassanak időszakos párbeszédi vizsgálatok. továbbá egy fölmerült eset (Rábóld Gusztáv volt premontrei szerzetes, jelenleg h.-bőszörményi ref. gymn. h. tanár áttérési esete) alkalmából kimondta, hogy a hozzánk áttérő róm. kath. papok az eddig szokásos tantárgyakon kívül a dogmati-

kából is megvizsgálandók. *Birtha József* utrechti egyetemi hallgató, theol. akadémiánk egykori jeles növendéke részére, tanulmányai folytathatása végett 400 kor. segélyt szavazott meg a kerület a folyó tanévre visszamaradt széniori ösztöndíjből. A széniori ösztöndíj visszamaradó s tényleg a kollegiumi pénztárban bent levő 600 kor. része *Czirják Béla* esküdtfelügyelőnek adatik oda, valamint a Bagaméry Károly mult évi szénior által illetéktelenül fölvetett 1000 kor. is, de ez utóbbi öszszeg csak akkor, mikor azt Bagaméry, kötelezvénye értelmében a főisk. pénztárba tényleg befizette. *Kincses László* 1 th. az iránti kérelmét, hogy három elégtelen osztályjegyzékét, iskolai törvényeink rendelkezése ellenére, kijavíthassa, a gyűlés elutasította s folyamodót az elvesztett félév ismétlésére kötelezte.

A *mathematikai és rajzoló geometriai tanszék*re, hat pályázó jelentkezett, kik közül azonban három (u. m. *Váncza Mihály*, a budapesti áll. felsőbb leányiskola rendes tanára, *Daru Mihály* máramaroszigeti helyettes tanár és *Makay István* pápai ref. főgymn. rendes tanár) a választás előtt visszalépett. A többieket a szaktanári kar és igazgatótanács javaslata alapján a gyűlés ebben a sorrendben candidálta: 1. *Zalányi János* selmebányai ág. ev. lycaeumi rendes tanár 2. *Németh Béla* kecskeméti ref. főgymn. okleveles helyettes tanár, 3. *Bihari Ferencz* mathem. és physikai tanárjelölt, a miskolci főgymn. helyettes tanára. Elnöki döntéssel *Zalányi János* választatott meg, míg 8 szavazat *Németh Bélára* esett. A megválasztott tanár székét szept. 1. foglalja el s korpótlékjogosultságának kezdete 1894. július 1. állapított meg.

A főgymnasium érdemes vallásánárának *Elek Lajos*nak nyugalomba vonulásával megüresedett vallás-tani tanszékre *S. Szabó József* főgymn. tanárt helyezte át a gyűlés, kit kitűnő papi képzése s e pályán szerzett gyakorlati tapasztalatai, az egyházi, vallásos irodalom és költészet terén szerzett érdemei, általánosan ösmert egyházas jelleme és lelkülete erre a tanszékre teljes mértékben minősítenek. A pályázati hirdetést, junius 22. terminussal, latin-görög nyelvi tanszékre hirdette meg a gyűlés. A választást a július első napjaiban tartandó igazgatótanácsi ülés alkalmával fogják meg ejteni, a mikor a candidálás jogát az igazgatótanács fogja gyakorolni, dönteni pedig szükség esetén, az a bizottság fog, mely a választóközlöttőség és igazgatótanács azon tagjaiból alakul, a kik egyszersmind az egyházkerületi közgyűlésnek is tagjai. Az újonnan szervezett *gymnasiumi rendes tanszék* szakja latin-magyar lesz, s ugyanakkor, ugyanazon módozatok mellett fogják betölteni mint az előbbi. A gymnas. tanári kar által bejelentett s kellően megokolt *tankönyvváltoztatást* a kerület engedélyezte, a módosított konventi tanterv folytán esetleg szükséges változtatásról a tanári kar öszre tesz jelentést. A jövő tanévi *gymn. tantárgybeosztást* jóváhagyta a gyűlés s az esetleg beállítandó helyettes vagy segédtanárok alkalmazása tárgyában az igazgatótanács elnökségét bizta meg intézkedéssel. Főgymnasiumunknak a budapesti (május 26, 27.) országos ifjúsági tornaversenyen való részvételét utólag jóváhagyta a gyűlés s az 500 kor.-ra rugó uti és ellátási költséget útalványozta.

A főgymnasiumi illemhelyeket, közegészség és köztisztaság szempontjából ismét súlyosan kifogásolja a miniszter. A gyűlés utasította a gazdasági tanácsot a kellő intézkedések foganatosítására

*Balogh Ferencz* főiskolánk érdemes levéltárnoka nagy gondnal és szakavatottsággal készíti a *főiskola*

*alapítványi törzskönyvét*, de a terjedelmes munka befejezésére haladékot kér, a mit december végeig meg is nyert. *Dr. Csűrös Ferencz* főgymn. okleveles hely. tanárnak a f. évre 400 kor. fizetési pótléket szavazott meg a gyűlés. *Kovács Lajos* tanítóképezdei igazgató terjedelmes gondos igazgatói jelentését elősmeréssel fogadták. A tanítóképezdén már a jövő iskolai évben *Barány Gyulának* Lauffer Vilmos kiadásában megjelenő földrajzát veszik fel kézikönyvül a Cherven Schneider-féle földrajzi tankönyv helyett. A *gyakorló iskola* jelenlegi tantermének és a mellette levő tanítói kis szobának a szomszédos árnyékszéktől átmedvesedett falai még a közelebbi nagy szünidő alatt rendbehozandók a főiskolai gazdasági tanács által. Az *oratoriumi új orgona*, 6400 kor. költséggel, a régi építettő pénztár terhére, a régebben megalakított küldöttség bemu-tatott tervezete szerint, de meghirdetendő pályázat alapján, egy esztendő alatt el fog készülni. *Kovács Lajos*, kiváló érdemeinek jegyzőkönyvi elősmerése mellett, 1901. július 1-től számítandó hat évre ismét egyhangulag megválasztott tanítóképezdei igazgatóvá. A *könyvtári ügyekben* ismét több fontos határozat kelt. *Thaly Kálmán* indítványára kimondta a gyűlés hogy az anyakönyvtár azon kint levő könyvei, a melyeket záros határidő alatt sem be nem adnak az illetők, sem rólok térítvényit ki nem állítanak, a főiskola ügyésze által birói úton behajthatók. Főiskolánk a muzaeumok és könyvtárak országos szervezetébe most már tényleg belép, szigorú megtartásával azon föltételeknek a melyeket az 1899. áprili konvent 51. jegyzőkönyvi száma megszabott. Egyszersmind fölhitva a kerület a tanárkarok közös gyűlésését egy tüzetes *könyvtári szabályzat* kidolgozására, arra nézve, hogy a főisk. könyvtárnak a szükséges irodalmi termékekkel való általános és szakszerű kiegészítése s ezen az úton a könyvtár rendszer fejlesztése minő módozatok szerint eszközöltessék és biztosíttassék. A *főisk. ifjúsági betegsegélyző pénztár* f. évi szept. 1-én életbe lép és megkezdí áldásos működését. A főiskolai orvos ezen alkalmából a kórház szomszédságában természetbeni lakást nyer, ottlakási kötelezettséggel. A *főisk. fűvészkerti pénztár* 1898-9. é. 1899-900. évi számadásait a földmívelésügyi miniszter köszönettel tudomásul vette. Ime ezek voltak az igazgatótanács fölterjesztett *jegyzőkönyvnek fontosabb pontjai*.

Az igazgatótanács kebeléből kelt fenti jelentés után a tanügyi bizottság jelentése következett a minek folyamán az üresedésben levő matematikai és physikai tanszékre *Zalányi János* selmebányai okleveles rendes tanár választatott meg. Némi mozgalmat idézett elő *László Albert* úrnak a kerület főbizományosának lapunkból ismert ügye, illetve kérelme, ki jogorvoslatért a kerületi közgyűléshez folyamodott. Az eredmény több rendbeli felszólalás után az lett, hogy az ügy tanulmányozás, vizsgálat és véleményadás végett egyházkerületi ügyésznek adatott ki.

Bírósági ügyek a közgyűlés folyama alatt délutánonként intéztetvén el, a közgyűlés az adásvevési szerződésekre, díjlevelekre stb. vonatkozó határozatokkal véget ért.

— s — a.

#### Harangavató Fegyverneken.

„Lón zúgás és imé indulás\* „*egy bemenének\* igen nagy sereg\* „és lélek méné ő beléjek :.* a fegyverneki ev. reform. leányegyház harangavatósi ünnepélyét találóbb szavakkal, mint Ezékiel próféta, idézett szavaival, senki nem jellemezhetné...

Beszéljenek a tények!

Az ünnepély június 2-án folyt le.

„A négy szelek felől előjövő lélek“ a heves-nagy-kunsági egyházmegye annyi világi és egyházi tagját, köztük nem egy jelesét hozta össze, hogy csaknem egyházmegyei gyűléssé alakulhattunk volna. Világi uraink között ott voltak: *Horthy István* egyházmegyei gondnok, *Magyary Kossa Géza* orsz. képviselő, *Gróf. Waldeck Frigyes*, *Roffi Borbély György*, *Jancsó Géza* főszolgabíró, *Fülöp Pál* stb. Tanítótestvéreink is nagy számmal jelentek meg Kisujzállásról, T. Szt.-Miklósról, Kun-hegyesről, Kenderesről. Hogy csak egy néhányat említsek: *Kabai Eszter*, *Józsa Pál*, *Asztalos Gyula*, *Zeke Dániel*. Továbbá: *Dorogi Lajos* esperes, *Győry Lajos* kenderesi, *Hanal Elek* karcagi, *Szabó Sándor* turkevei, *Sarkadi Nagy István* kunhegyesi, *Kutas Bálint* törökszentmiklósi, *Török Imre* t.-roffi és alólírott kun-madarasi lelkészek, valamint a fegyverneki róm. kath. és izralita hitfelekezetek intelligens tagjai, férfiak és nők teljes számban (a róm. kath. lelkész úr kivételével) ugyszintén a kálvínista egyszerű hívek apraja, nagyja járultak megjelensükkel az ünnepély sikeréhez.

A harangavatást a XC. Zsoltár 1-ső versének eléneklése után, *Dorogi Lajos* esperes végezte künn a szabadban, az iskola tágas udvarán levő ideiglenes fatorony aljában, buzgó imádsággal. Istenhez emelő és Istennek tetsző foháskodás volt ez: minden szavából sugárzott, a felekezeti különbséget nem ismerő szeretet! Hogy is imádkozhatott volna másképpen egy református esperes és éppen *Fegyverneken*, hol az egyik, a most felavatott nagyobbik harang költségeinek jó részét a róm. kath. és izralita felekezetek tagjai adták össze: ők voltak a műkedvelők, nézőközönség, táncos, meg minden!... lévén *Fegyverneken* csak két ev. ref. vallású ember. Egyik: a derék, a fáradhatatlan, az áldozatkész főgondnok *Göbbel Károly*; másik, az ő méltó társa: *Szöke Sándor* előkönyörgő tanító, a ki a kisebbik harangot (360 koronájába került!) maga csináltatta. A nagyobb harang előállítására így gyűlt össze: 1. a fegyverneki iparos műkedvelők előadása jövedelmezett 200 koronát; 2. egy táncmulatság 140 koronát; 3. *Szöke Sándor* tanító H.-Mezővásárhelyen és *Fegyverneken* gyűjtött 43 kor. 50 fillért; 4. *Göbbel Károly* főgondnok 108 koronát.

... A lélekemelő imádság után megszólaltak a felavatott harangok s zengésök mellett vonultunk be az iskola tágas és diszes termébe, mely egy ideig imaházul is szolgált, s a hol *Győry Lajos* a fegyverneki egyház felügyelő lelkésze főgondnokkal és tanítóval újjáteremtője! prédikált *Ezékiel XXXVII. 1-14* alapján a közvetlenség melegével, az ékesen szólás elragadó erejével. Végezetül alólírott keresztelt két kisedet.

Ezek után a mi munkában telhetetlen esperesünk az iskolai növendékek haladásáról kért számot. A számadás nem üthetett ki rosszul: esperes, tanító és tanítványok vidámsága elérte az eredményt. Jellemző *Szöke Sándor* ur tanítói egyéniségére, hogy a tanulók 50% róm. kath. vallású, pedig a más hitfelekezetű gyermekért 6 korona tandíjat fizetnek a szülék, míg a kálvínista gyerek tandíjmentes mind.

Elmulván minden szép és nemes dolgok, ismét csak szép és nemes dolgok következének. A jó fegyvernekiek — úgy látszik — a vendégszeretben is gazdagok! összeszedtek s a kaszinóban pompásan megvendégelték bennünket. Hogy tősztra-tősztra jött azt elképzelheti mindenki, a ki abba a lelkes hangulatba kép-

zeli magát, a milyenben volt annak az 52 tagu társaságnak (fele ennek is róm. kath. és izralita, de a plébános ur innen is hiányzott) minden egyes tagja. E hangulatot csak fokozta mélt. *Horthy István* ur 200 koronás adománya „fegyverneki ev. reform. templom alapra“ és tek. *Fülöp Pál* urnak (Gyenda) azon elkötelezése, hogy báró *Baldácsy* nevére és emlékére, mint a kinek alapítványi földjén épült az iskola és épülni fog a templom is, harmadik harangot készített. A templomalap este még 200 koronával gyarapodott Magyar Kossa Géza, R. Borbély György, Dorogi Lajos, Jancsó József, Csillag Béla, Hajnal Elek, Makovits Márton, Simon Ádám, Dr. Adler Arthur, Toller János, Ehrlich Henrik, Ehrlich Béla, Ehrlich Jenő, Karakoványi Gyula, Máté József, Holtzer Lajos, László Jenő, Kozma Mór, Braun Ernő, Szolomájer József, Litschner Róbert, Tóth István és G. Tóth István áldozatkészségéből.

... Bizony a lélek cselekedte mindezeket. A lélek hozta össze a 200 évig szétszórta heverő csontokat, melyek „igen megszáradtak vala“ A lélek elevenítte meg a „megszáradt tetemeiket“ hogy „egybemennének, mindenik tetem az ő teteméhez“. A lélek cselekedete, hogy a megholtak látszó leányzó felebredt, megmozdult és él... és élni fog! A lélek értette meg a fegyverneki különböző vallású hívekkel, hogy egy az Isten és mi midannyian gyermekei, testvérek vagyunk, szeressük hát egymást, mint testvérek!

... És mi bennünk is ez a lélek munkálkodott, mikor „egybemennék igen nagy sereg“ hogy tannui legyünk annak, hogy az ur miként „hozá ki az ő népét az ő koporsóikból“... és dicsőítsük az Urat!

Kun-Madaras 1901. június 6.

Kövenői Dénes  
ev. reform. lelkész.

## IRODALOM.

„Auszüge aus der von den Päpsten Pius IX. und Leo XIII. ex cathedra als Norm für die römisch-katholische Kirche sanktionirten Moraltheologie des Heiligen dr. Alphonsus Maria de Liguori und die furchtbare Gefahr dieser Moraltheologie für die Sittlichkeit der Völker. Einundachtzigste Auflage von Robert Grassmann. Stettin 1901.“ Egy olyan röpiratot mutatunk itt be e cím alatt lapunk olvasóinak, mely alig 2 év alatt Németországon 238,000 példányban terjedt el s immár a 86-ik kiadása is megjelent. Őszintén megvalljuk, hogy sokáig haboztunk, ha vajjon ne fordítsuk-e le szószerint a híres röpiratot s ne így adjunk-e alkalmat a magyar népnek megismerni, szemei elé tárni a maga nyers durvaságában és rettenetes frivolságában azt az erkölcsi kloakát, mely Liguori itt kivonatossan ismertetett Moráltheologiajában („Liguori Theologia Moralis Editio secunda Ratisbonae 1879—1881.“) előttünk feltáruul s minden tiszta lelket undorodással tölt el. Az alkalom kecségetető; most midőn a klérikalizmus Magyarországon dölyfös arroganciájában határt alig ismer; most midőn a jezsuitizmus nálunk mindennek, mi útjában áll, vakmerő elbizakodottsággal hadat izen s immár befonta hálójába a normális viszonyok között különben mindig csak az ideálokért és igaz szabadelvűségért lelkesülő ifjúságot is; most mikor fennen hirdetik, hogy katolikusként nem lenni hazárulás s folyik a harc a térítés az egész vonalon a protestantizmus ellen, melyet XIII-ik Leó pápa valamikor perugiai püspök korában „ragályos háresisnek dölyfös

istentelenségéből származott systemának" nevezett, most mikor annyira élére van állítva a kérdés, hogy van mentség minden hazugságra, káromlásra és átkozódásra, ha az katolikus ajkáról hangzik el, ellenben előttünk protestánsok előtt, ha lehetséges volna, még az egek kapuit is bezárnak és pedig akkor is, mikor imádkozunk: most . . . valóban alkalomszerű s talán lélektanilag indokolt is volna, lerántani a leplet arról a sokat hánytorgatott „egyedül idvezítő" tudományról s bemutatni azt úgy, a mint a pápák ajánló leveleiben „szent"-nek titulált *Liguori* 4780 lapos művében letárgyalja. Valóban, kísért az alkalom és soha röpirat időszerűbben nem jelent meg, mint a milyen időszerű lenne magyar fordításban a *Grassmann* fenti című műve.

De a fordítás szándokát mégis fel kellett adnunk. Izlésünk tilja, erkölcsi érzékünk meg nem engedi, hogy olyan tétel ket magyarra fordítsunk, a minőket *Grassmann* a „szent" *Liguori*, pápák által égig magasztalt, Moráltheologiajából lap és kötet szerint felsorol.

Olyan munka ez — írja *Grassmann* — „amelyben az erkölcsi bűnök és ocsmányságok apróra leírva vannak és a gyónás alkalmával szabály szerint felteendő szörnyűségek felsorolva. S ez az, amit a róm. kath. egyházban moráltheológiának neveznek! Ilyen szellemben és ezen kézi könyv alapján tanítják a katolikus papokat a szemináriumokban és az egyetemeken; ezen iratokat kell a lelkész-növendékeknek naponként tanulmányozni s azokból a szeméremértő kérdéseket könyvnélkül belanulni! Pedig ezeknek a kérdéseknek a tartalma annyira keresztyénelenes, erkölcsstelen és alávaló, hogy azt a laikust, a ki egy nőhöz ilyen kérdéseket merészelve intézni, minden társaságból kidobnák s szigoruan megbüntetnék."

S ezt *Grassmann* nemcsak állítja, hanem a *Liguori* művéből vett idézetekkel be is bizonyítja.

(Vége köv.)

„A rokonság és sógorság ágainak és izeinek számítása tekintettel a házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-c. 11. és 17. §-ira." Az állami anyakönyvvezetők és a közigazgatási tanfolyam hallgatói s általában a művelt közönség számára. Írta *Csiky Lajos* debreceni ev. ref. theologiai tanár. Huszonnégy ábrával. Budapest. Hornyánszky Viktor kiadása 1901. Ára 1 kor. 20 fillér. Tulajdonképpen itt egy régi s általánosan ismert irodalmi mű új köntösbe öltöztetéséről van szó. Ugyanis *Csiky Lajos* még 1889-ben kiadott illetve megírt egy ily című munkát: „A rokonság és sógorság fokainak számítása." Célja volt az érdemes írónak e 12 évvel ezelőtt megjelent füzettel az, hogy a házassági egybekötéseket eszközölő lelkészek kezeibe biztos kalauzt adjon a házasság tiltó és bontó akadályainak elbírálásánál. Ezt a munkát azonban elavulttá tette a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-c. Ennekövetkeztében *Csiky* előbbi munkáját a változott jogviszonyokra és törvényre tekintettel teljesen átdolgozta, amelyben benne van minden a tárgyhoz szükséges tudnivaló. Aki ezt át tanulmányozza, legyen az lelkész, állami anyakönyvvezető, vagy művelt laikus, az nem fog afelett zavarba jönni, hogy fennforgó esetben, mely rokonok, vagy sógorok azok, kik egyáltalán nem kelhetnek egybe? Kiknek kell felmentésért folyamodniok, vagy végre mely rokonok vagy sógorok azok, kik családi összeköttetésök daczára is minden akadály nélkül házassági szövetség-re léphetnek egymással? Ajánljuk e művet minden érdeklődők becses figyelmébe,

## KÜLÖNFÉLÉK.

— **Tanév-záró istentisztelet a debreceni kollegiumban.** Folyó hó 12-én délelőtt 8 órakor tartott meg ezuttal először a nagytemplomban. A szokásos éneklés után *Csiky Lajos* kollegiumi lelkész imádkozott s istentisztelet után a tanári karok a főiskolai kis tanácsterembe vonulván, itt a hivatalos teendői miatt (Baldácsy-alapítványi bizottság gyűlésén volt) távol levő püspök helyett s ennek nevében *Balogh Ferencz* üdvözölte a debreceni egyház, és város képviselőit jelenlevő *Simonffy Imre* gondnokot s kir. tanácsos polgármestert, *Roncsik Lajost* illetve ezek személyében az egyházat és a várost s az összes tanárkarokat. E szép üdvözlő beszédet szerencsések vagyunk alább egész terjedelmében közölni, melyre *Dr. Bartha Béla* akadémiai igazgató válaszolt. Ezután egy olyan jelenet következett, a mely eddig az ilyen alkalmaknál ismeretlen és éppen azért most meglepő is volt. Az ifjuság ugyanis, mely e közben a nagy gyülesteremben gyűlt össze, szót kért magának s ennek nevében *Kun Béla* joghallgató mondott szép köszönő beszédet, melynek folyamán kiemelve azt a szeretetet, melylyel a hanyatló iskolai évben általában az akadémiai tanárok s különösen az igazgató s 2 dékán a tanuló ifjusággal szemben viseltettek, biztosította a professorátust arról, hogy a tapasztalt szeretet az ő szívökben hasonló szeretetet szült. E beszédre visszhangot ismét *Dr. Bartha Béla* igazgató adott, kifejezvé azt, a mit e helyen mi is hangsúlyozunk, hogy az idők kollegiumunk falai között is, mint másutt, megújultak. A tanárok és tanulók közötti viszony szabályozója többé nem lehet a rideg vaskalapos pedantéria, hanem az a fesztelen, de mindig a komolyság keretei között mozgó közvetlen szeretet, mely a tanítás sikerét nem a terrorismusra, hanem a bensőségteljes bizalomra alapítja. Viszont a *Kun Béla* szavai arról győztek meg bennünket, hogy az akadémiai ifjak e szeretetet sem félre nem értik sem azal visszaélni nem akarnak, hanem hivatásuk korrekt felfogásával igyekeznek céljaikat megvalósítani s igaz, valódi benső értéket adni annak az édes reménynek, melylyel a szülők őket körülveszik s annak a jó hírnek, melyet a közelmúltban magoknak az ország színe előtt megszerezni sikerült. Így van ez jól s szükség, hogy így legyen a jövőben is. Tanítás és tanulás szeretet és tiszteletteljes bizalomkulcsai e főiskola jövő felvirágzásának. Különben városunk lakossága részéről ez év-záró istentisztelet iránt valami nagy érdeklődést éppen nem tapasztaltunk. Reményljük ezután nem így lesz s hogy ne így legyen, arra nézve jó lesz, ha jövőre az év-záró és évnnyitó istentiszteleteket nem 8, hanem 9 órára tesszük.

— **Torna és énekvizsgálatok.** Folyó hó 9-én gyönyörködtek ezekben azok, kik fáradságot vettek magoknak nevezett nap délutánján a kollegium udvarán megjeleni. Mi, a kik az efféle régi vizsgálatok lefolyására még élénken emlékszünk valóban a legkellemesebb meglepetésben részesültünk, midőn a mai tanuló ifjuság sikereit a régiekkel egybe hasonlítottuk. Teljes elismerés ennek az ifjuságnak, de aztán vezetőjének *Tóth Mihály* úrnak is! A gymnasium 7 alsó osztályának a növendékei mutatták be egymásután tornász ügyességöket; közben-közben a gymn. énekkar énekelt s a növendékek kebeléből alkotott zenekar játszott. A vizsgán mindvégig ott volt *Kiss Áron* püspökünk is.

— **Uj dékán a theológián a következő tan-  
évre.** Iskolai szervezetünk és törvényeink értelmében a collegium akadémiai szaka belső ügyeinek a vezetése minden iskolai évben új kezek közé tétetvén le, az akad. igazgató megválasztása után következik a dékánok választása. Theologiai akadémiánk immár ezen is túl van; folyó hó 12-én megválasztotta az új dékánt Csiky Lajos személyében. Régi protestáns elvek szerint történik a személyeknek ez az évi váltakozása s Csiky Lajosnak, a ki ezt a tiszteletet már nem először tölti be, azt kívánjuk hogy a multban szerzett tapasztalatait a jövőben sikerrel értékesíthesse.

— **Nyilatkozat.** László Albert úr perrel fenyegetésére tiszt. lelkésztársaim előtt ezennel kijelentem, hogy a *pernek állok elébe!* László úr engem az egyházkerületre is feljelentett elégtételt kérvén ott ellenem, hol is vizsgálat rendeltetett el; ha tehát László úr korrekt uton akar járni, várja be a vizsgálat eredményét s aztán bánjon el velem, mert a dolog így áll: *(melyre esküt ajánlok)* én megtettem a megrendelést úgy, hogy László úr küldje a kívánt iveket, a csomag átvétele után azonnal küldjük a pénzt. László úr erre nekem azt írta, hogy csak utánvét mellett küldheti, mert neki is készpénzzel kell fizetni; küldje hát utánvét mellett irám en, mert az anyakönyvi ivekre nagy szükség van. László úr a csomagot 4 darabban, 4 szállító levéllel október 29-én tette postára, ide jött 30-án, rögtön kiváltottuk s felbontván elszörnyüködtünk a kivonatok (vagy negyedfélszáz darab) komisz papirosán melynél itthon jobbat és olcsóbbat kapunk; de leginkább elcsudálkoztunk a számlán, mely október 23-án van *utánvételre kiállítva.* László úr ugyanis jól tudván azt, hogy másutt nem vehetünk, bizonyosra dolgozott, hogy e pénzt megkapja; mielőtt az ő hitvány papirosát meglátnók! Ő az *utánvétel*-tel akar takarózni, pedig ép ez mártja be, már 23-án utánveszi azt, amit 29-én küld el! A kivonati ivekkel való manipulációt jól ismerem, majd a tárgyaláson szakértő tanúk fogják elmondani. De mégis t. lelkésztársaimat arra kérem, *legyenek szivesek egy-egy ivet küldeni abból, amit László úrtól rendeltek, hogy legalább én is lássam a másét,* mert úgy hallom, hogy egy lelkésztársam visszaküldte a hitvány papírt, s kapott helyette jobbat; ha az igaz, akkor én is visszaküldök vagy 200-at. Végül kérem László urat, hogyha szolid üzlet embernek tartja magát, a pert a „*Grafika*“ ellen azonnal kezdje meg, mert ott van ám igazán lepingálva. Kálmán Farkas.

— **Üdvözlő beszéd a tanárkarhoz 1901. jun. 12.** Az új századbeli első tanévet rekesztjük most be. Lett folyamában főiskolánk negyedszer éri el a század elejét. 1601-ben. Mónai János püspökkorában egy rendes akadémiai tanárral, mint igazgatóval; siralmas zord idő volt; csak hamar a bécsi béke diadalma sugárzata varázsolta elő és ígért szebb jövőt. 1701-ben Kócsi János korában hittanár ki püspök is volt, vele együtt 4 rendes akadémiai tanár működött, ismét terhes fellegek vonultak a protestantizmus egére, a II. Rákóczi mozgalom után az állami erőszak oltogatta a mi világitó tornyunkat is, de czélt nem ért, megmenté Isten ref. Sionunk ez őt tornyát. 1801-ben Vecsei Sámuel püspök, Domokos Imre és Simonfi Sámuel localis curatorok és hat rendes akadémiai tanár — köztök a philosophia és jogi első tanszékeken ülök — köszöntötték a szebb kor hajnalát; ekkor jelent meg új támaszúl, a mi a korábbi század elején még nem volt, az egyházkerületi főgondnok a tevékeny Péchy Imre. Megdöbbsentette az országot városunk nagy része s a collegium leégése, de a romok

megépültek fénkszként kelt ki a hamvakból a most is álló homlok épület s a változatos század folyamán bámulatos fejlődést vón főiskolánk. 1901-ben a magas kor miatt gyengülő, de a tudomány és tanügy iránt mindig érdeklődő Kiss Aron püspök és öt ifjúi erélylyel támogató vas oszlop gróf Dégenfeld József főgondnok valamint csaknem 38 rendes tanár köszönték az új század derűjét. Terhes fellegek és füstölgő romok helyett országos béke, vallásszabadság, bátor tevékenység zálogai a szebb jövőnek.

Az iskola alapító s fentartó Debrecen város 1550-től kezdve soha nem hagyta el, sem derék polgárai a főiskolát, az ősi, első, 4 tanszéket ő tartotta fenn; legujabban is 1875-től 1895-ig három új jogi tanszéket alapított, nem említve egyéb és számtalan nemes adományait. A bécsi béke után Erdély fejedelmei Bocskaitól Apafiig és példájok után indult egyes jötevők és alapítók elő nem számlálható fényes sorozata a második tényező iskolánk megmaradásában; napjainkban is hálásan örökítik neveiket a jegyzőkönyvek. Ah! ez az a fogyhatlan szareptai olaj, mely az élet keringést szakadatlan táplálja. Midőn a város eltiltatott fél századig a fentartó segélynyújtástól a helybeli egyház nyújtotta támogatását. Végre a budai zsinat után 1792 óta a leghatalmasabb fentartó az egyházkerület főgondnokaival élén, a református hívek milliója, vette vállára a főiskolát, s ennek köszönhető az azelőtt soha nem látott izmosodás, a négy ágazatu — theologia, jog, gymnasium, tanítóképző — intézménynyé kialakulás; sőt a budapesti országos zsinat végzésében, korábbi és azótai alapítványokban és egyesek lángoló szívében kezdetét vette a bölcsészeti szak fokozatos építésének alapozása.

E visszapillantás szerint bízhatunk a folyvást emelkedésbe. E főiskola legközvetlenebb és mindenkori munkásai, szellemi hatalmának bajnokai a *tanárok* voltak; püspök úr nevében fogadják az ő mély köszönetét és tiszteletét, hogy az idő lelkével töltözve egyen egyen nemesen végezték tiszteket az új nemzedék oktatásában. Fogadják a hálát és köszönetet az igazgató és dékán urak, kik a lefolyt tanévben odaadólágg és hűségesen munkáltak a főiskola javát, az újabb alkotások és vívmányokban idő és erő áldozatuk tanujelként fennmarad. A virágzó főiskolában boldogság jutalmazza fáradaimaikat!

Midőn itt szemlélhetjük főiskolánk localis kurátorát nagys. Simonfi Imre polgármester urat, különös meghatottság méltán fog el; 100 év előtt az nagyatyja, Simonfi Sámuel senátor látta és üdvözölte a század elejét mint egyik localis kurátor és imé! az ő lineáján *Imre* folytatja, terjeszti a főiskola iránti melegét.

Tanárok, a város hatósága, az egyház, a kerület és a hívek ezrei gyönyörködjenek halhatatlan missiójokban e főiskola magasan fentartásában. Negyedfélszázados remény és szeretet nagyságának sulymérője e collegium; az ezer és ezer szülők is, kiknek fiai itt nyerték szellemi nagyságukat, sőt az anyagi segélyt, áldásesezzel fordulnak hálásan e jótékony intézet és vezérlő fényes oszlop felé. Legyenek mindnyájan üdvözölve és Istentől áldva! Balogh Ferencz.

— **A debreczeni ev. ref. egyház** felsőbb leányiskolájában az 1900-1901-dik iskolai évet záró junius hó 16-án délután 4 órakor a tanintézet nagytermében tartandó iskolai ünnepre czimzett tisztelettel meghívja az ev. ref. felsőbb leányi-iskola tanárkara. E meghívó a terem lépésnél kívánatra előmutatandó. Az iskolai ünnep műsora. I. szakasz. 1. a) „Bucsú az iskolától“ b) „Vágyódás“ Hauptmanntól, előadja az énekkar. 2.

„A honvéd özvegye“ Arany Jánostól, szavalja Lautsek Mártha VI. o. növendék. 3. „Der Sanger“ Goethetól, szavalja Szabó Ida IV. o. növ. 4. „Chopin valse e moll“ zongorán előadja Kálmán Margit V. o. növ. 5. „A falusi kis leány Pesten“ Czuczortól szavalja Krajcsovits Ilona VI. o. növ. 6. a) „Jó éjt“ Beethoventól, b) „Zöld liget“ előadja az énekkar. II. szakasz. I. „Les trois roses“ par Galoipe d' Onquaire, szavalja Nagy Erzsébet VI. o. növ. 2. „Rhapsodie hongroise“ Székelytől, zongorán előadja Szoces Kamilla V. o. növ. 3. „Verszerzodes“ Endrodi Sándortól, szavalja Grünwald Alice V. o. növ. 4. „Vallatas az iskolában“ szimfon 3 felvonásban, irta Gaál Mózesné. Személyek: Erzsí, Juliska, Irma, Emma, Kata, Olga nyolczadosztalyos novendekei egy leanygymnasiumnak Dóczy Irén V. o. növ., Abraham Alice VI. o. növ., Harsányi Margit VI. o. növ., Gehl Kata VI. o. növ., Teleky Janka VI. o. növ., Kovács Erzsébet VI. o. növ., Agnes néni, Erzsinek özvegy nagy-nénje Jeney Mariska III. . kp. növ., zv. Balint Jánosné vagy Betti néni rogi Aranka III. . kp. növ., Igazgatónő Arató Amalia tanitonjelolt, Veresné Fekete Irén V. o. növ., Marsa, leánya Puky Rózsika III. o. növ. 5. „Rákóczy kesergője“, „Edes anyám ha bejön“, „Csendes már a falu“, előadja az énekkar.

— **Kiegeszto megjegyzések a kongrua-kimutatáshoz:**

1. Hogy a kiegesztest igényelő egyházak névsora teljes legyen, felvettük az 1600 koronára való kiegesztesre jogosult egyházak neveit is e kimutatásba. Ezek után a rovatok üresen maradtak. 2. A tulfizetesek jókora része már a folyó évi elő évnegyedi részletből visszaszamolattott; a nagyobb tételek visszaszámolása azonban az 1600 koronára való kiegesztes idejére maradt. 3. Némely illetmény a kiigazitasi kérvényezés folytán emelkedett ugyan, de a felemelt összeg több esetben csak az 1900. illetve 1901. vvtol kezdve volt folyosithato a vonatkozó rendelkezéshez képest. 4. A kifizetetlen részletek folyositasa a maradvány terhe-re lesz eszkozolheto, s reszben már a f. évi elő évnegyedi illetményvel kapcsolatban ki is vannak fizetve. 5. Az 1899. és 1900. évi szükséglet fedezésére a két év folyama alatt az egyházkerület i penztarhoz 213,352 k. 69 f. érkezett le; a hiányzó 6 38 k. 94 f. a f. évi ápril 6-án fölösleges mennyiségben pollolag utalványozott összegben talált fedezetet. 6. A kaplantartasi (h. lelkészi) átalány teljesen elkulonitett kezelés és számadás alatt áll; annálfogva ez a czim nemvolt befoglalhato ebbe a kimutatásba.

— **Jogi dékán.** Mint lapunk zártakor ertesulunk a jogi kar is megvalasztotta immár dékánját a kovetkezo isk. évre *Dr. Helle Károly* szemelyeben.

— **Nyilatkozat.** „A „Kristály“ ásványvizet betegimnel kulonosen a gyomor és belek idült hurutjainál, kituno sikerrel alkalmaztam,“ *Dr. Balogh Miklós, gyak. orvos, India, Szeremmegye:*

Tartalom-jegyzék: A debreceni egyház. Dr. Korosi Kálmán. — A római katholicismus vonzereje a tudatlan népre Nagy Lajos. Tárca: A heidelbergi katerol. Dr. Erdős József. — Kozeletunk: A tiszántuli egyházkerület tavaszi kozgyulese. — s. — a. — Harangavatas Fegyvern ken. Kövendi Dénes. — Kongrua-ugy. — Irodalom. — Kulonfelek.

Felelős szerkesztő: **EROSS LAJOS.**

### Pályásat.

A hevesnagykunsagi ev. reform. egyházme-gyebe kebelezt tiszaföldvári egyház, lemondás folytán megurult lelkészi allomasara.

Évi jövedelem dijlevel szerint 4461 kor. 50 fill.

1., Ketszazhuszonhat kor. 40 fill. az egyház penztarabol.

2., Buza szemul 5120 liter, melynek 1904 végéig ervenyes megváltási ára: 600 kor.

3., Árpa szemul 5120 liter, melynek 1904 végéig ervenyes megváltási ára: 320 kor.

4., Egy telek föld, mely tesz 40 holdat és ennek járulékai, vagyis összesen 63 hold, 1200 ölével, és egy telek utáni legelő-illetőség, melyeknek jelenlegi haszonbere: 1800 kor.

5., A commassatiokor nyert 20 hold 1200 ölével, melynek jelenlegi haszonbere: 560 kor.

6., Az o-temető 3/4 részében kaszáló, átla-gos értéke: 60 kor.

7., Esketési, keresztelei stóla megváltási összege: 495 kor. 10 fill. ezenkivul temetési stóla és anyakönyvi kiadványok jövedelme, melynek átlagos értéke: 400 kor.

Megjegyeztetik, miszerint az egyház „öreg szollo“-ben egy állandó segédlelkész-tanitói allomas szervezését, még 1894-évben kimondotta s e határozata 32 894 sz. egyházmegyei 58/894 sz. egyházkerületi végzéssel meg is erosittetett. E szerint ezen allomas fizeteseul, fent elsorolt javadalombol az 5-ik pont alatt említett 20 hold földet, továbbá az öreg szollobeli egyhaztagoktol (mintegy 1100—1200 lelek) befolyandó stolat. lelkész átengedni tartozik; ugy szinten megjegyeztetik az is, miszerint egyháztanács egyházmegyéhez kérvényezett az iránt, hogy ugyanezen allomas javadalmaul a keresztelei és esketési stóla — 7 pont alatti — megváltási összegnek 1/5-od részét állapitsa meg, s megvalasztando lelkészt kotelesze kaplantartasra mindaddig, mig a segédlelkész-tanitó, vagy esetleg rendes lelkészi allomas tényleg nem szerveztetik; hogy annak segelyeivel lehető legyen az igét az öreg szollobeli hivek kozott ott helyben hirdetni.

Lelkész az idevonatkozólag hozandó egyházmegyei végzéshez alkalmazkodni — s hivataloskodása elso évéről javadalmának felét a stolarek kivételével — a hevesnagykunsagi lelkészi gyámintézet javára — mely intézetbe belépni tartozik — fizetni köteles leend.

Hivatalát folyó évi okt. 1-én elfoglalni tartozik.

A felszerelt pályázati kérvények f. évi julius 14-ig Dorogi Lajos espereshez Kisujszallasra kul-dendok.

A t. földvári egyház az egyházmegye 18/1883 sz. végzésével elso osztályba van sorozva.

Debrecen, 1901 Juni 14.

*Kiss Aron*  
püspök.

### Pályásat

A békés-bánáti egyházmegyébe kebelezt szeg-halmi ev. ref. egyházban szervezt segéd-lel-keszi allasra.

Fizetes: I. Kezspenz: negyszaznyolcvan korona az egyház penztarabol, évnegyedenként vagy havonként előre fizetve.

II. A lelkészlakon egy ujonnan épített csinos szoba bebútorozva, fűtéssel s világítással.

III. A lelkésznél — mosatáson és ágyneműn kívül — teljes ellátás.

Az állomás 1901 év szeptember 1-én foglalandó el.

Pályázók augusztus 1-ig jelenkezhetnek alulírott lelkész hivatalnál.

Szeghalom. 1901. junius hó 12-én

Técsy József  
ev. ref. lelkész.

### Segédlelkész kerestetik Hódmezővásárhelyre.

Fizetés: külön szoba, — bor és mosáson kívül — teljes ellátás, tisztogatás s évi 400 korona havonként utólagos részletekben.

Ezenkívül az iparos tanoncok vallásoktatásáért (vasárnaponként 4–6 óráig) kap az egyháztól 160 koronát; a 6 kanonika órán végzett szónoklatért szintén az egyháztól 36 koronát s az általa temetendő halottakért járó stóla feleslege is rámegegy egy évben 100–120 koronára; úgy hogy összes készpénz-jövedelme biztosan lesz évi 700 korona.

Az állomás junius hó 29-én már elfoglalandó.

Jelentkezhetni lehet Karancsi Dániel ev. ref. lelkésznel Hódmezővásárhelyen, vagy pedig a theologiai dékáni hivatalban Debreczenben.

Üzletem fentállása alatt 96 ev. ref. egyháznak szolgáltam munkámmal.

## Orgona építészeti műterem

Debreczenben,

Darabos-utca 7. sz. alatt (a Collegium mellett.)

Fentáll 1893. óta.

Teljesen e célra épített házamban készítek a mai kor legtekélyesebb vívmánya szerint, bármily kivitelű új orgonákat s azokért a legmesszebbmenő jótállást vállalom.

**Orgona építészetem, mint az ev. ref. egyházak érdekét szolgáló intézmény, e téren az országban egyedül áll.**

Munkám jóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a czégem iránti bizalom, s ígérem ezuttal is, hogy továbbra is úgy az árakban, mint a kivitelben egyházam érdekét tartom első sorban szem előtt és teljes megbízhatóságra törekszem.

Elvállalok régi orgonák átalakítását, áthelyezését, tisztítását, hangolását és javítását vagy évi gondozását mérsékelt áron több évre menő jótállás mellett. — Megrendelésre készítek bármilyen kivitelű harmóniumokat is.

A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előjáróság és az adományozó közönség, valamint a kántor-organista és tanító urak szives pártfogásába továbbra is ajánlva magamat, maradtam

teljes tisztelettel

**Kerékgyártó István**

orgona építő.

Határozott árak, elsőrendű minőség, erőteljes nemes hangzású orgonák.

Műtermemben megrendelt orgonák mindenkor vannak felállítva.

Erdeklődőket szívesen látok, terveikkel készséggel szolgálok.

## A „NEUMANN M“ czég debreczeni áruházáról.

A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

### „NEUMANN M.“ czég

Hiszen évek hos zu sora óta, a mióta ez a czég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debreczenben járva, ne tekintsék meg azt a kitünő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitünő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debreczenbe jöve ne mulaszták el ezt a átványosság számba menő hatalmas áruhá-

zat megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szolidásnak, olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a Neumann M. céget keresi föl.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények között fenntartani, de arra nem is volt eset, hogy Neumann M. áruháza ellen panasz emeltetett volna.

**Olesóság, tartósság és csínosság tekintetében a Neumann cég** árúi versenyen felül állanak.

A tiszántúli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen, mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután is figyelniükbe ajánljuk ezt a régi kitünő hírnevű előkelő céget.

NEUMANN M. Debreczen, főtér, a postával szemben.

Mérték utáni megrendelések legjobban eszközölhetnek.

Pontos ezimre figyelni tessék.

Szabott ár! Szabott ár! Szabott ár!

# Kongrua-ügy.

Kimutatás a tiszántuli egyházkerületi lelkészi hivataloknak  
jövedelem-kiegészítéssel való ellátásáról.

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
1	Adorján	Pap József	594 33	556 33	1112 65	fizetetlen 1 fillér
2	Ajak	Kolozs Barna	821 37	821 37	1642 74	
3	Albis	Kalas István	156 50	122 64	245 28	
4	Amacz	Kató Béla	463 88	366 89	733 78	
5	Anarcs	Biró János	572 19	432 53	865 06	
6	Angyalos	Ujlaki Béla	264 70	271 77	452 95	
7	"	Pásztor Lajosné			90 59	
8	Ant					
9	Apa	Papolczi Zoltán	153 94	145 84	306 44	tulfiz. 14 k. 76 f.
10	Apagy	Szabó Aladár	402 96	402 96	805 80	fizetetlen 12 fil.
11	Apátkeresztur	Csuka Ferencz	726 56	812 63	1625 26	
12	Aranyos-Medgyes	Szabó József	54	3 54	7 08	
13	Árpád					
14	Ártánd					
15	Asztély	Rothe Lajos	233 49	203 62	407 24	
16	Atya	Sáfár Imre	321 45	271 23	542 46	
17	Avasvámfalu	Nagy Károly	227 68	205 68	411 36	
18	Bábony	Tóth Gábor	181 13	160 20	320 40	
19	Bácsaranyos	Bakos Kálmán	501 62	517 84	1035 68	
20	Badaló					
21	Bajj					
22	Baka	Molnár Miklós	476 81	474 81	949 62	
23	Balazsér	Tariska Lajos	751 79	681 42	1362 84	
24	Bályok	Molnár Mihály	97 42	36 43	97 42	tulfiz. 24 k. 56 f.
25	Balsa					
26	Bánfalva	Pánczél József	405 80	405 80	811 60	
27	Barabás					
28	Barkaszó					
29	Batiz	Szobonya József	487 83	494 94	154 85	
30	"	Makai Elek			819 02	
31	Bátyu					
32	Békés-Sámson	Somogyi Lajos	606 --	606 66	1213 32	
33	Belényes	Sipos Imre	54 --	37 30	86 27	tulfiz. 11 k. 67 f.
34	Belényes-Ujlak	Sipos János	207 70	207 70	415 40	
35	Bélzerind	Vácsi Dezső	397 45	397 45	794 90	
36	Bene	Kiss Péter	520 15	466 70	1036 32	tulfiz. 102 k. 92 f.
37	Benk	Ujlaki Lajos	523 18	514 18	1028 36	
38	Bere	Vityi Bertalan	511 68	507 87	1015 74	
39	Beregsom					
40	Beregsurány	Peterdi Pál	564 14	564 15	1128 29	fizetetlen 1 fil.
41	Beregujfalu					
42	Beregvégardó	Pataki Imre	426 38	422 38	844 76	
43	Berencs					
44	Berettyó-Sz.-Márton	Kiss Antal	417 92	400 93	801 86	
45	Berkesz	Végh János	276 84	228 81	457 62	
46	Besenyőd	Kriston Sándor	491 11	485 53	971 06	
47	Beszterecz	Ducs György	670 47	665 27	1330 54	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
46	Bezdéd	Porzsolt Károly	312 90	332 06	664 12	
47	Bihar-Félegyháza	Végh Lajos	114 28	115 89	231 78	
48	Bihar-Zsadány					
49	Bilke	Kölesei Zsigmond	1048 65	809 15	2089 29	tulfizet. 470 k. 99 f.
50	Bogyoszló					
51	Boros-Sebes	Szabó József	75 34	275 34	550 68	
52	Borzova	Egeresi Imre	641 93	779 38	766 28	
53	Borzsova	Darcsi Miklósné Boros Sándor	534 90	534 90	356 60 713 20	
54	Bótrágy					
55	Bucusu	Nemes Ferenczné Pap János	422 73	418 90	523 62 314 18	
56	Bunya-Szegszárd	Bihari Gábor ut. Nagy Lajos	473 56	471 37		fizetett. 270 k. 62 f.
57	Csaholez	Selyebi Géza	104 83	150 69	301 38	
58	Csaroda					
59	Császló	Bélteki Gyula	598 43	560 23	1120 46	
60	Csatár	Bedő Károly	36 21	15 63	36 21	tulfizetés 4 k. 90 f.
61	Csécse	Illyés Károlyné Turóczy Gyula	522 90	618 66	670 21 166 72	fizetett. 39 k. 50 f.
62	Czégény-Dányád	Nagy Bernát	524 38	550 70	1101 40	
63	Csenger	Lengyel Sándor	40 55	19 78	40 55	tulfizetés 99 fil.
64	Csenger-Bagos	Mártha József	286 42	268 08	536 16	
65	Csenger-Ujfalu	Tóth Benedek	279 86	265 04	529 68	
66	Csepe	Nyíri István	566 60	573 20	1146 40	fizetetlen 40 fil.
67	Cserepes-Kenéz	Görömbei István	616 34	563 77	1127 54	
68	Csermő	Vadas Gyula	433 50	426 10	852 20	
69	Csetfalva	Sütő József	403 89	384 15	768 30	
70	Csokaly	Simon Elek	303 76	194 60	389 20	
71	Csomaköz	Uray József	54 07	52 07	104 14	
72	Csonkapapi		4 96			
73	Csorvás	Asztalos Sándor	250 54	248 54	497 08	
74	Dabolecz	Kürthi Károly	567 42	356 49	712 98	
75	Dancsháza	Fülöp Lajos	69 57	53 68	107 36	
76	Dara	Csiszér István	295 06	229 65	459 30	
77	Darnó	Andorkó Sándor	724 31	572 37	1144 74	
78	Daróc					
79	Darvas	Háger Miklós	144 68	135 91	271 82	
80	Déda	Lánczi Béla	372 —	371 70	743 40	
81	Demecser	Balogh Ferencz	303 80	297 14	594 28	
82	Dengeleg	Nagy Károly	694 70	532 70	1065 40	
83	Dobra	Korány János	78 97		78 97	tulfizetés 78 k. 97 f.
84	Dolha	Koncz Sándor	484 70	372 90	745 80	
85	Domahida	Tukacs Albert Szabó Lajos	599 10	598 44	199 38 121 20	
86	Egri	Magos Ferencz	448 13	419 30	838 60	
87	Élesd	Makai Károly	212 74		212 74	tulfizetés 212 k. 74 f.
88	Encsencs	Budaházi Lajos	118 10	105 47	210 94	
89	Eőr	Elek Dániel	399 38	308 49	616 98	
90	Eperjeske	Ormós István	409 12	420 92	841 84	
91	Éradony	Jakab József	332 49	308 15	616 30	
92	ÉR-Endréd					
93	Érkésérü	Fazekas Imre	86 24	78 90	157 80	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
94	Érkörtvélyes	Pataki Sándor	254 05	255 05	510 10	
95	Ér-Olaszi	Thamássy Lajos	465 08	474 66	949 32	
96	Ér-Tarcsa	Molnár József	493 50	479 46	958 92	
97	Erdő-gyarak					
98	Fábiánháza	Asztalos Kálmán	51 —	54 66	63 77	
99	Fancsika	Ladányi Endre	554 26	506 06	177 94	tulfizetés 9 k. 61 f.
100	Feketeardó	Sárkány Lajos	374 99	317 99	635 98	
101	Feketepatak	Bodnár Béla	214 61	184 68	370 03	tulfizetés 43 k. 95 f.
102	Feketetóth	Gáll György	447 66	333 57	447 66	tulfizetés 4 k. 34 f.
		Gáll György ut. Gáll Péter			111 91	
		Józsa Károly			111 91	
103	Felső-Ábrány	Debreczeni László	599 42	546 22	1092 44	
104	Felső és alsó Józsa					
105	Fenes		— 72			
106	Fényes-Litke					
107	Fertős-Almás	Tegze László	247 62	113 62	227 24	
108	Forgolány	Szekeres Sándor	529 34	529 34	1058 68	
109	Fornos		264 48	257 09	514 18	
110	Fugyi	Borsos István	410 56	334 74	669 48	
111	Fugyi vásárhely	Paulai Viktor	250 12	253 47	463 76	tulfizetés 35 k. 31 f.
		Csepelyi Menyhért			21 52	
112	Fülesd	Filep István	210 65	126 11	252 22	
113	Fülpös	Szabó Lajos	322 75	319 67	639 34	
114	Fülpös-Daróc	Fekete József	519 59	534 23	1068 46	
115	Gáborján	Miskolczi László	20 73		20 73	tulfizetés 20 k. 73 f.
116	Gacsály	Pásztor Károlyné	197 88	126 46	600 40	Ebből 450 káplántartás
		Bartha Mór			75 88	
117	Gálospetri	Takács Zsigmond	354 24	352 40	704 80	
118	Garbolcz	Kürthy Károly	634 67	689 81	1379 62	
119	Gebe	Szigethy Gyula	327 50	397 91	795 82	
120	Géberjén	Juhász József	501 93	530 73	1061 46	
121	Gecse	Miklós József	758 50	740 11	1480 16	fizetetlen 06 fill.
122	Gelénes	Hézsér Gyula	9 54	9 28	18 56	
123	Gemzse	Nagy István	464 82	459 —	918 —	
124	Gencs	Kálmár Ferencz	433 67	362 93	766 37	tulfizetés 40 k. 51 f.
125	Géres	Ladányi Endre	145 79	143 80	231 74	fizetetlen 9 k. 61 f.
126	Geszteréd	Balogh József	360 97	357 52	715 04	
127	Gödényháza	Györfi Ede	570 43	561 86	1123 72	
128	Gulács		37 74			
129	Gut	Sárkány Kálmán	114 60	74 05	148 10	
130	Györtelek	Biki Károly	103 12	154 74	206 32	
		Juhász László			77 37	
131	Gyula	Biki Ferencz	193 37	90 12	406 66	tulfizetés 226 k. 42 f.
132	Gyulaháza					
133	Gyulaj	Hatvani Pál	131 52	134 70	269 40	
134	Gyulavári					
135	Gyügye	Kazay Gyula	489 08	470 50	941 —	
136	Gyüre	Árokháti Béla	472 10	461 79	923 58	
137	Hajdu-Dorog	Fodor Benjámín	338 80	378 80	757 60	
138	Halmi	Varga Károly	314 39	268 66	537 32	
139	Halábor	Tóth József	531 95	566 87	850 30	
		Lánczi József			141 71	
140	Harangláb	Dajka Ignác	392 88	336 72	691 02	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
141	Hegyközkovácsi	Szokolai Béla	362 25	306 92	613 84	tulfizetés 17 k. 58 f.
142	Hegyközpályi	Szalay Pál	360 32	158 01	316 02	
143	Hegyközszáldobágy	Bokros Benedek	318 57	282 72	565 44	
144	Hegyköz-Szt.-Imre					
145	Hegyközszentmiklós					
146	Hegyközujlak	Bugyi Mihály	243 10	184 51	369 02	
147	Hermanszeg	Szabó Sándor	359 27	288 34	576 68	
148	Hertelendifalva	Tomka Károly	326 08	308 57	617 14	
149	Hete-Fehércse	Bereczki János	125 93	1 72	125 93	tulfiz. 122 k. 49 f.
150	Hetyen	Tóth Béla	16 74		16 74	tulfiz. 16 k. 74 f.
151	Hirip	Kálmán Sándor		117 88	235 76	
152	Hodász	Lányi Kálmán	448 54	431 49	862 98	
153	Homok	Szentgyörgyi Zs.	632 65	648 74	1297 48	
154	Hosszumező	Nagy Endre	133 81	73 81	304 16	tulfiz. 156 k. 54 f.
155	Ibrony		302 29			nincs megállapítva
156	Ilk	Szenczi Ferencz	465 36	465 22	930 44	
157	Iriny	Veres Imre	725 20	597 29	1271 87	tulfiz. 77 k. 29 f.
158	Istvándi	Kassai Béla	284 84	272 88	545 76	
159	Izsnyéte					
160	Jákó	Keresztesi Károly	520 03	8 82	520 03	tulfiz. 502 k. 39 f.
161	Jákóhodos					
162	Jánd	Bánóczy Endre	20 96		20 96	tulfiz. 20 k. 96 f.
163	Jármi	Kósa Ede	422 81	427 26	142 42	
		Szobonya József			712 10	
164	Józsefháza		284 93			nincs megállapítva
165	Kajdanó	Süttő Miklós	788 60	669 36	1338 72	
166	Kálló-Semjén	Pásztor István	533 70	533 70	1067 40	
167	Kakszentmárton	Bodnár János	298 95	299 96	599 92	
168	Kántor-Jánosi					
169	Kanyár					
170	Kaplony	Szabó Menyhért	555 53	529 13	1058 26	
171	Karász	Turóczy Gyula	453 37	248 33	453 37	tulfiz. 39 k. 50 f.
172	Kécz	Balogh Imre	598 22	516 45	1032 90	
173	Keék	Nagyváthy F.	348 62	324 22	648 44	
174	Kékese	Kézi András	136 72	282 74	565 48	
175	Keér	Kis Bertalan	198 40	153 20	306 40	
176	Keér-Semjén	Balogh Áron	541 80	285 35	599 65	tulfiz. 28 k. 95 f.
177	Kércs	Hagymási Ferencz	549 28	596 98	1193 96	
178	Kigyós					
179	Királydaróc	Ablonczy Andor	520 67	488 66	855 15	tulfiz. 517 k. 98 f.
180	Kisbégány	Bartha József	172 35	172 35	344 70	
181	Kishodos	Varga Zsigmond	632 37	465 55	931 10	
182	Kisjenő	Hegedüs Ferencz	351 06	342 77	685 54	
183	Kiskereki					
184	Kiskolcs	Balogh István	126 57	59 82	119 64	
185	Kisléta	Szakács József	341 50	332 49	664 98	
186	Kislónya	Gerzsenyi István	279 26	157 27	314 54	
187	Kismajtény	Rácz Elek	109 44	109 44	218 88	
188	Kismarja	Leelősi Gáspár	62 04	26 46	62 04	tulfizetés 9 k. 12 f.
189	Kisnamény	Gyarmati Gábor	215 92	263 32	526 64	
190	Kispeleske	Molnár Lajos	473 53	651 11	1302 22	
191	Kisszántó	Kovács József	337 81	366 06	732 12	
192	Kisszekeres	Erdős Ignác	541 91	393 33	786 66	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
193	Kisvarsány	Gavallér János	251 74	191 60	383 20	
194	Klopódia	Jauza Vincze	208 30	124 21	248 42	
195	Kóly	Egeresi Imre	394 45	376 38	394 45	
		Szentkirályi K.			358 31	
196	Komlódótfalu	Losonczy László	406 83	429 66	859 32	
197	Komoró	Czövek János	571 —	536 32	1072 64	
198	Kopócsapáti	Etthey Ferencz	729 29	691 03	1382 06	
199	Kótaj	Sipos Mihály	246 65	235 98	471 96	
200	Köbölkút	Torma Károly	296 96	296 96	593 92	
201	Kölcse	Gulya György	145 90	370 15	740 40	tulfizetés 10 f.
202	Kömörő	Kormány Bertalan	226 32	304 29	608 58	
203	Körösszegapáti	Pató Károly	201 14	195 22	390 44	
204	Köszegremete	Melegh Albert	42 50	134 48	268 96	
205	Krasznaszentmiklós	Csigi István	707 33	630 86	1261 72	
206	Kunágota					
207	Laskód	Pap Károly	275 52	276 55	553 10	
208	Lázári	Bottyán Pál	283 43	271 68	546 74	tulfiz. 3 k. 38 f.
209	Lees	Konrád Géza	700 67	697 64	1395 28	
210	Lórántháza	Szabó József	255 20	227 45	454 90	
211	Lövő	Mezősi Pál	674 08	618 64	1237 28	
212	Lövöpetri	Nagy Kálmán	474 91	487 03	1237 28	tulfiz. 263 k. 22 f.
213	Macsola		589 85			nincs megállapítva
214	Magosliget	Pásztor István	592 64	546 79	1093 56	fizetetlen 02 f.
215	Magyarhomorog					
216	Magyarkakucs	Ács Endre	479 02	443 66	887 32	
217	Majtis	F. Varga Lajos	468 17	434 20	868 40	
218	Makkosjános	Jászter József	428 67	398 64	797 28	
219	Mánd	Csepelyi Menyhért	762 10	642 58	1285 16	tulfiz. 53 k. 54 f.
220	Mándok	Porzsolt József	199 24	290 73	460 32	
	"	Béltéki Lajos			121 14	
221	Márokpapi	Lánczi József	442 12	419 44	838 88	
222	Mártonfalva	Besenyei Imre		634 70	1110 71	fizetetlen 1 k. 14 f.
223	Matolcs	Sziki Ádám	376 51	349 89	-699 78	
224	Mátyus		542 24			Nincs megállapítva
225	Méhtelek	Barkász Albert	477 92	465 90	931 50	
226	Méneszgyorok	Hunyadi László	209 44	134 75	267 50	fizetetlen 2 k.
227	Mérk	Darcsi Bertalan	275 57	275 56	91 85	
		Tukacs Albert			459 27	
228	Mező-Ladány	Lőrinczi István	621 59	547 53	1095 06	
229	Mező-Telegd	Falusi Károly	452 66	298 66	788 65	tulfizetés 191 k. 33 f.
230	Mezőtelki	Nánási Imre	227 96	207 16	415 68	tulfizetés 1 k. 36 f.
231	Mezővári	Körösi Sándor	67 35	41 87	83 74	
232	Micske	Rátz Lajos	353 10	341 43	682 86	
233	Mihálydi	Márton Gyula	196 71	200 99	401 98	
234	Mikola					
235	Milota	Sipos József	41 02	26 63	53 26	
236	Misztótfalu	Kiss Sándor	393 80	383 80	767 60	
237	Mogyorós	Szentpéteri István	443 72	423 11	846 22	
238	Monostorpályi					
239	Nábrád	Lovas Sándor	184 28	222 47	444 94	
240	Nagyar	Nagy László	117 14	185 34	395 68	
241	Nagybereg					
242	Nagybégány	Batta Ferdinánd	480 73	495 38	990 76	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
243	Nagydobos	Mauricz Árpád	172 60	172 60	323 01	fizetetlen 3 k. 28 f.
244	Nagyfalu					
245	Nagygécz	Szeőke József	352 87	449 50	899 —	
246	Nagyhodos	Kócsi Péter	590 11	581 72	1163 44	
247	Nagykolcs	Tóth Dániel	333 23	272 07	611 39	tulfizetés 67 k. 25 f.
248	Nagylónya					
249	Nagymajláth	Sós Károly	285 08	285 08	213 81	
250	Nagymuzsaly	Szarka Tamás	160 18	172 96	345 92	
251	Nagyszántó	Szatmári László	230 83	259 54	519 08	
252	Nagyszekeres	Dávid Sándor	512 84	422 81	845 62	
253	Nagytarna	Győri László	529 65	553 32	196 10	tulfizetés 11 k. 66 f.
		Győrfi Ede			305 27	
		Fekete Sándor			441 08	tulfizetés 93 k. 78 f.
254	Nagyvarsány	Fekésházi Gyula	352 70	336 54	673 08	
255	Nevetlénfalva	Koroknai István	361 34	341 40	361 36	fizetetlen 188k. 91f.
		Darcsi Bertalan			90 34	fizetetlen 96 k. 59 f.
256	Nyiracsád	Sebők István	657 33	650 55	1301 10	
257	Nyirbogát	Szilágyi Imre	288 71	197 35	394 70	
258	Nyirbogdány	Tóth Gábor	444 43	425 76	851 52	
259	Nyirmada	Keresztesi Sándor	139 51	137 47	274 94	
260	Nyirmedgyes					
261	Nyüved	Bélteki Géza	244 05	186 58	62 16	
		Zagyva Gyula			311 —	
262	Ó-Fehértó	Urbán Dezső	262 40	330 50	661 —	
263	Ó-Pályi	Király István	514 11	493 05	986 10	
264	Ombod	Soltész János	22 60		22 60	tulfizetés 22 k. 60 f.
265	Oros	Molnár Ferencz	449 57	480 85	961 70	
266	Ottomány					
267	Óvári					
268	Örvénd	Biró János	158 71	142 47	284 94	
269	Pankota	Kócsa Károly	133 36	133 36	266 72	
270	Panyola					
271	Pap		441 04	436 06		fizetetlen 584k. 24f.
272	Papos	Kéri Pál	710 53	708 63	1417 26	
273	Parasznya	Sárközi Ignác	690 03	706 21	1412 42	
274	Patóháza	Bartók Károly	468 06	463 06	926 12	
275	Pelbárhida	Zagyva Gyula	386 41	394 80	131 60	
		Holkó József			559 30	
276	Penyige	Jakab Antal	522 10	478 48	956 96	
277	Péterfalva	Szabó József	604 20	604 21	1208 41	fizetetlen 1 f.
278	Péterszeg					
279	Petneháza	Nemes István	839 86	756 25	1512 50	
280	Pettyén	Vajda Mihály	385 94	365 74	731 48	
281	Piricse	Barsa Endre	454 67	451 31	902 62	
282	Piskolt	Ablonczy József	189 69	188 03	376 06	
283	Pocsaj					
284	Poklostelek	Nagy Sándor	187 26	180 94	280 89	
		K. Tóth Sámuel			80 95	fizetetlen 4 f.
285	Pósalaka	Józsa Gábor	520 98	449 54	899 08	
286	Pusztadaróc	Csorba Barnabás	492 28	559 68	428 93	tulfizetés 9 k. 17 f.
		Nagy Sándor			690 43	tulfizetés 317 k. 31 f.
287	Pusztatold	Nyikos Sándor	308 09	193 63	387 26	
288	Pusztajlak	Doma Gyula	511 62	479 99	959 98	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint		
289	Raad	Zsindely Jenő	552 02	552 30	1104 60	
290	Radna-Lippa	Fogarasi Bálint Virágos Sándor		363 40	666 24 60 56	
291	Rafajnaújfalva					
292	Rákóczi	Szentmiklósi J.	657 97	638 68	1277 36	
293	Ramocsaháza	Erdélyi Imre	515 28	515 28	1030 56	
294	Rápolc	Nyiri Gyula	578 07	465 68	918 48	fizetetlen 12 k. 88 f.
295	Remete	Szatmári István	444 25	444 25	888 50	
296	Resiczabánya	Zöld József	198 74	63 62	198 74	tulfizetés 71 k. 50 f.
297	Ricse	Csépke Péter	547 90	471 78	943 56	
298	Rohod	Takács Gyula	243 02	237 50	475 —	
299	Rozsály	Tóth László	756 73	673 81	1347 62	
300	Saáp					
301	Salánk					
302	Sáránd	Elek István	70 40	61 92	124 32	tulfizetés 48 f.
303	Sarkad-Keresztur	Nagy Endre	192 36	187 80	375 60	
304	Sárköz	Gál Péter	512 28	502 38	1004 76	
305	Sárköz-Ujlak	Szabó Károly	718 81	722 48	1444 96	
206	Sáros-Oroszi	Boros Sándor	459 52	387 44	258 28	
307	Sényő	Csatári Zsigmond	428 14	519 67	1039 34	
308	Sima	Becsák Sándor	572 92	411 26	822 52	
309	Siter					
310	Sonkád	Kocsis József	142 10		142 10	tulfizetés 142k.10f.
311	Sonkolyos	Nagy Elek	538 64	538 84	1077 68	
312	Szabolcs	Tomori András	410 48	342 62	685 24	
313	Szakál	Kálmán Béla	412 63	399 11	798 22	
314	Szakoly	Bakos Pál	542 04	537 26	1074 52	
315	Szamosbecs	Szilva István	359 68	291 81	583 62	
316	Szamosdob	Lénárd István	188 16	173 22	346 44	
317	Szamos-Kóród	Balajti Károly	627 88	624 13	1252 09	tulfizetés 3 k. 83 f.
318	Szamos-Ujlak	Pótor Dániel Csorba Barnabás	440 07	446 96	148 98 558 70	
319	Szaniszló	Takács Ferencz	425 45	425 45	850 90	
320	Szapárfalva					
321	Szárzaberek	Joó Kálmán	281 02	281 —	562 —	
322	Székely	Farkas Miklós Horkai Barna	340 11	400 27	100 08 700 46	
323	Szeplak	Bedrich József	99 64	95 85	190 70	fizetetlen 1 k.
324	Szent-János					
325	Szentjobb	Bán Sándor	423 20	384 47	768 94	
326	Szentleányfalva	Szondy Géza	8 04	256 36	512 72	
327	Széplak	Takács József	453 48	447 08	894 16	
328	Szerep					
329	Szkulya	Nagy Bertalan	456 41	447 18	894 36	
330	Tákos	Koncz János	282 28	277 74	569 06	tulfizetés 13 k. 58 f.
331	Tamásda	Bethlendi Sándor Ungvári Gyula	260 09	234 44	141 03 327 85	
332	Tamásváralja	Csernák István Bodnár Béla	383 83	333 85	598 23 69 47	
333	Thass	Kovács Zsigmond	425 13	421 41	842 82	
334	Tatárfalva	Fülöp Lajos	558 84	486 94	973 88	
335	Técső					
336	Tekeháza	Kósa Aladár	523 81	471 31	915 74	

	Az egyház neve	Az illetményt felvevő neve	1200 koronára való kiegészítés		1899. és 1900-ra kiadatott összesen	Megjegyzés	
			convent szerint	kultus-miniszteri megállapítás szerint			
337	Téth	Bekényi János	294 71	281 21	562 42	tulfizetés 4 k. 54 f.	
338	Thuzsér	Bakó István	389 47	353 63	707 26		
339	Tiszaadony	Csatári Ferencz	27 04	11 25	27 04		
340	Tiszabecs						
341	Tiszabökény	Király Antal	613 36	613 30	1226 60		
342	Tiszaeszlár						
343	Tiszakeresztur	Deák Mihály	658 94	621 40	1242 80		
344	Tizsakóród	Öri Tamás	248 97	215 19	143 46		
345	Tizsakürt						
346	Tiszalök	Borus Lajos	12 50	12 50	25 —		
347	Tiszapolgár	Sörös János	139 98	97 44	35 56		
		Nyakas Balázs			159 32		
348	Tisza-Szalka	Csoó Zsigmond	16 06	9 52	19 04		
349	Tizszaszalók	Szász Gusztáv	68 87	68 87	137 74		
350	Tizszaszentmárton	Porzolt Ádám	349 45	340 30	680 60		
351	Tisza-Ugh	Szabó László	66 41	64 41	128 82		
352	Tisza-Ujhely	Szép Ferencz	654 —	618 80	1237 60		
353	Tisza Ujlak	Sarkadi Mihály	228 80	224 80	449 60		
354	Tiszavid	Arday Pál	93 59	85 90	171 80		
355	Tizsita-Berek	Bodor Pál	669 80	519 18	1038 36		
356	Tivadar (Bereg)	Deli Tamás	596 04	577 15	1154 30		
357	Tivadar	Fekete Károly	551 51	550 59	1101 18		
358	Tornyospálca	Hideg József	113 48	178 82	357 64		
359	Tóti	Sipos János	509 52	459 52	919 04		
360	Tunyog	Bakos Mihály ut. Lövei Miklós	309 30	149 03	123 21 86 87		
361	Tura	Szabó Zsigmond	57 08	65 53	131 06		
362	Turterehes	Szük Ferencz	393 99	377 19	754 38		
363	Udvari	Hajdu Albert	319 38	408 18	816 35		fizetetlen 1 f.
364	Ujfehértó						
365	Uj-Léta	Lénárt Péter	291 55	291 55	583 08		fizetetlen 2 f.
366	Uszka	Dobos József	452 56	452 86	905 71		fizetetlen 1 f.
367	Zsáka						
368	Zsarolyán	Györi László	797 62	796 12	1315 20		fizetetlen 11 k. 66 f.
369	Zápszony						
370	Vaja	Molnár Mihály	190 76	143 86	287 72		
371	Vajda						
372	Vámosatya						
373	Vámosoroszi	Nagy Dániel	278 62	279 82	559 64		
374	Váncsod	Ungvári Gyula	97 80	63 13	36 82		
		Bethlendi Sándor			89 44		
375	Vasmegyer	Hódi János	327 62	327 62	655 24		
376	Vedres-Ábrány	K. Szabó József	807 13	784 46	1568 62	fizetetlen 30 f.	
377	Vencsellő	László Gyula	45 71	41 71	83 42		
378	Verbőcz	Szük Sándor	471 98	421 98	843 96		
379	Vértés	Szücs László	219 10	176 43	352 86		
380	Vetés	Szarka Boldizsár	70 80	78 75	157 50		
381	Visk						
382	Vitka	Ujlaki Gábor	49 10	42 —	84 —		
			123712 61	109105 38	213991 63		